

Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar 1908-1942, 3. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Vísir – Berlingske Tidende – Ísafold – Heroldens
annoncebureau

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Benediktarskjöl

Askja 5-18, Örk 1

Skipsbrið

Herra bókavörður

Benedikt Sveinsson

Skólavörðustíg 11

Reykjavík

Kongejubilæet svækker Rejselysten i Pinsen

For en Gangs Skyld er der ikke paa Forhaand udsolgt til de gennemgaaende Tog

STATSBANERNE har allerede i nogen Tid truffet Foranstaltninger til at klare Pinsetrafikken.

Som ellers anbefaler man de Rejsende i stor Udstrækning at købe Billet og indskrive Rejsegods forud.

Det er jo saadan, at Pladsbillet kan bestilles 14 Dage forud, og paa det nuværende Tidspunkt plejer erfaringsmæssigt alle Pladser til gennemgaaende Tog at være solgte. Naar dette ikke er Tilfældet i Aar, skyldes det udelukkende Regeringsjubilæet. En Masse af de Mennesker, der ellers plejer at tage paa Pinserejse, foretrækker aabenbart denne Gang at blive hjemme og tage Festlighederne ved Regeringsjubilæet med.

„Østjyden“ og „Vestjyden“ er med Undtagelse af ganske enkelte Pladser paa 1. Klasse udsolgt til Lørdag. Det samme gælder de gennemgaaende Vogne i Jyllandsekspresserne 14,40 og 23,35 om Lørdagen, derimod er „Kronjyden“ ikke udsolgt til Lørdag, og 1ste Pinsedag er kun Fællesklasserne paa „Østjyden“ og „Kronjyden“ udsolgte. Til de øvrige gennemgaaende Forbindelser kan endnu faas Plads.

Ekstratog i Langvejs- og Nærtrafikken

Oplysninger om de F-Tog, der afsendes i Anledning af Pinsen, vil kunne findes i Køreplanen. Udover Afsendelsen af disse Tog, vil de ordinære Ekspres- og Persontog i stor Udstrækning blive doublerede. Som sædvanlig er der en Række af de ekstraordinære F-Tog, der kun standser ved By-Stationerne, som kan benyttes uden Hurligtogs-billet.

Eftermiddags-Forbindelse til Jylland over Kalundborg

Som ved tidligere Lejligheder gør vi opmærksom paa den bekvemme Jyllandforbindelse over Kalundborg. Den afgaar Lørdag Kl. 15,37 fra Hovedbanegaarden, og er i Aarhus 21,35. Herfra opnaas der Forbindelse med Plantog, der ankommer til Aalborg 0,34. I Langsaa er der Forbindelse med Persontog, der ankommer til Skive 1,25.

Naturligvis sættes der i den københavnske Nærtrafik et særligt stort Antal Ekstratog i Fart 1. og 2. Pinsedag. Da man venter meget stor Tilstrømning til S-Togene disse to Dage, anbefaler Statsbanerne de Rejsende i saa stor Udstrækning som mulig til Københavns Hovedbanegaard, Nørreport og Østerport at benytte de mange Damp- og Diesel-tog til Hillerød eller Rungsted.

Ekstra Automobilfærger i Pinsen

Statsbanerne sætter i Anledning af

Denne muntre, lyn-lukkede Laktaske, der faas i rødt, blåt og grønt og kan vaskes Indvendig, er beregnet til at rumme Badetøj, et lille Week-end Udstyr, eller maaske en sulten Families Skov-Mad. Størrelse 25x35 cm

PRIS
6⁵⁰

Magasin
du Nord

Pinsen en Række Særfærger i Fart ved de forskellige Overfartssteder:

Masnedø—Orehoved—Overfarten

Søndag, den 16. Maj (Pinsedag). Særlig Færge til Overførsel af Automobileer sejler i Tiden Kl. 8,00 — 16,00.

Mandag, den 17. Maj (2. Pinsedag). Særlig Færge til Overførsel af Automobileer sejler i Tiden Kl. 13,00 — 21,00.

Helsingør—Helsingborg—Overfarten

I Dagene Lørdag, den 15. Maj til og med Mandag, den 17. Maj sejler to Automobilfærger saaledes: Fra Helsingør Kl. 6,30, 7,00, 7,30 o. s. v., hver ½ Time, sidste Tur Kl. 23,00. Fra Helsingborg Kl. 7,00, 7,30, 8,00 o. s. v., hver ½ Time, sidste Tur Kl. 23,30.

Kalundborg—Aarhus—Overfarten

Lørdag, den 15. Maj og Mandag, den 17. Maj udføres følgende Særture: Fra Kalundborg Kl. 17,30, anløber Samsø. Fra Aarhus Havn Kl. 18,10, anløber Samsø.

Storebælts-Overfarten

2 Automobilfærger sejler saaledes: Lørdag, den 15. Maj 1937. Fra Korsør Kl. 6,00 — 9,15 — 10,00 — 13,10 — 14,00 — 16,30 — 18,00 — 20,00. Fra Nyborg Kl. 8,00 — 11,10 — 12,00 — 14,50 — 16,00 — 18,15 — 20,00 — 21,30.

Søndag, den 16. Maj 1937. (Pinsedag). Fra Korsør Kl. 5,30 — 6,00 — 9,00 — 9,40 — 12,30 — 13,15 — 18,00.

Fra Nyborg Kl. 7,10 — 7,45 — 10,40 — 11,25 — 14,10 — 16,00 — 20,00.

Mandag, den 17. Maj 1937. (2. Pinsedag). Fra Korsør Kl. 6,00 — 10,00 — 12,30 — 14,00 — 16,00 — 17,25 — 20,00 — 21,00.

Fra Nyborg Kl. 8,00 — 12,00 — 14,15 — 15,45 — 18,10 — 19,15 — 21,45 — 22,50.

Kong Christian ankommer til den engelske Kirke, iført det engelske Regiment The Buffs' Oberstuniform

Kronings-Gudstjeneste i den engelske Kirke

I Anledning af Kroningen i London afholdtes i Gaar en Festgudstjeneste i den engelske Kirke i Grønningen i Overværelse af Kongen og Dronningen og alle de øvrige hjemmeverende Med-

lemmer af Kongefamilien, deriblandt ogsaa den nyforlovede Prinsesse Feodora, der var i Følge med sine Forældre. Prins Harald og Prinsesse Helena. Kirken var i øvrigt fyldt til sidste Plads af en meget repræsentativ Forsamling, hvor Ministeriet var repræsenteret ved Statsminister Stauning og Udenrigsminister Munch. Corps Diplomatique var mødt op in pleno, og videre deltog i Højtideligheden de højeste militære og civile Myndigheder og Repræsentanter for samtlige store Erhvervsorganisationer. Gudstjenesten lededes af Kirkens Præst, Reverend Watson. Den begyndte med Afsyngelse af det første Vers af „Kong Christian“ og sluttede med at Danmarks Kirkes Primas, Biskop Fuglsang Damgaard lyste Velsignelsen over Forsamlingen, hvorpaa man til sidst sang den engelske Kongehymne.

Guldgravere dræbt under Snelavine Seward (Alaska). En kæmpemæssig Lavine har her begravet 6 Guldgravere, der alle blev dræbt. Lavinen havde en Bredde af over 1½ km. Snemasserne ligger stedvis 8—9 m højt.

ANNONCE

Saadan siger Lægen...

„Hold Maven i Orden“, siger Lægen. Det er første Betingelse for at føle sig 100% rask. Dersom Maven siger Stop, maa De hellere straks faa fat i Dr. med. Brandreth's rent vegetabiliske Piller — et Middel, der aldrig slaar fejl — og som virker uden at danne Vane. De vil føle Dem helt anderledes godt tilpas, naar denne Gæne er fjernet. Brandreth's Piller (et dansk Produkt) faas kun paa Apoteker, Pr. „Eske med 36 Piller“ med eller uden Sukker-Overtræk — Kr. 1,25. En gros: Willy Rasmussen & Co., København.

„OPERA“ CAFEEN

arrangerer Lørdag d. 15. Maj stor Fiestaften i Anledning af Hs. Maj. Kong Christian den Tiendes Regeringsjubilæum.

GALLA SOUPER

Canapées Chr. d. X.
Snitter m. Rejer, Iersk Lax og Gaaelever.
Consommé Monark.
Klar Suppe m. Marsala Champignons.
Tunge og Skilpadde.
Asperges en Branche à la Royal.
Friske Silaspargies m. usaltet Nøddesmer og Fløde.
Poulet Reine à la Danoise.
Danske Dronninge Kyllinger m. Salat og Compot.
Bombe Jubilée du Roi.
Vanillemousse m. friske Jordbær.
A Kr. 4,75 pr. Couvert.

Kongens Nytorv

For det Publikum, der ikke ønsker Souper, bringes i Erindring vore populære Diner samt vort opulente Smørbrød. Aftenens sædvanlige Lykketid er suspenderet. Danseorkesteret ledes af Kapelmester Moritz Fromberg. Hs. Maj. Kongens Tale vil blive transmitteret.

Orientalisk Tæppelager RAADHUSPLADSEN 75

Hvor meget koster et persisk Gulvtæppe?

De kan købe det enestaaende fordelagtigt i Dag! Det er lykkedes os at gøre en virkelig god Handel — et helt lille Kup.

Vi har med Damp i denne Uge modtaget et Parti persiske Tæpper — pragtfulde Ting — hvert Tæppe et helt Kunstværk — virkelig noget ud over det sædvanlige og til aldeles ukendte billige Priser.

Til behagelig Orientering skal vi nævne Størrelser og Priser paa nogle af de smukkeste Eksemplarer i de mest efterspurgte Kvaliteter:

BOUKHARA

1. Str.: 353x229 Kr. 1850
2. - : 312x218 - 1650
3. - : 312x201 - 1550
4. - : 295x208 - 1450

AFGHAN

1. Str.: 544x325 Kr. 1750
2. - : 370x259 - 985
3. - : 348x250 - 885

TÄBRIZ

1. Str.: 386x297 Kr. 1550
2. - : 375x265 - 1500
3. - : 368x264 - 850
4. - : 345x268 - 750

KIRMAN

1. Str.: 427x274 Kr. 2200
2. - : 434x264 - 1950
3. - : 390x290 - 1450
4. - : 371x269 - 1850
5. - : 368x274 - 1850
6. - : 358x259 - 1750
7. - : 353x269 - 1750
8. - : 282x183 - 975

GIOROVAN

1. Str.: 367x272 Kr. 750
2. - : 305x246 - 625

HERIS

1. Str.: 348x250 Kr. 950
2. - : 310x218 - 745

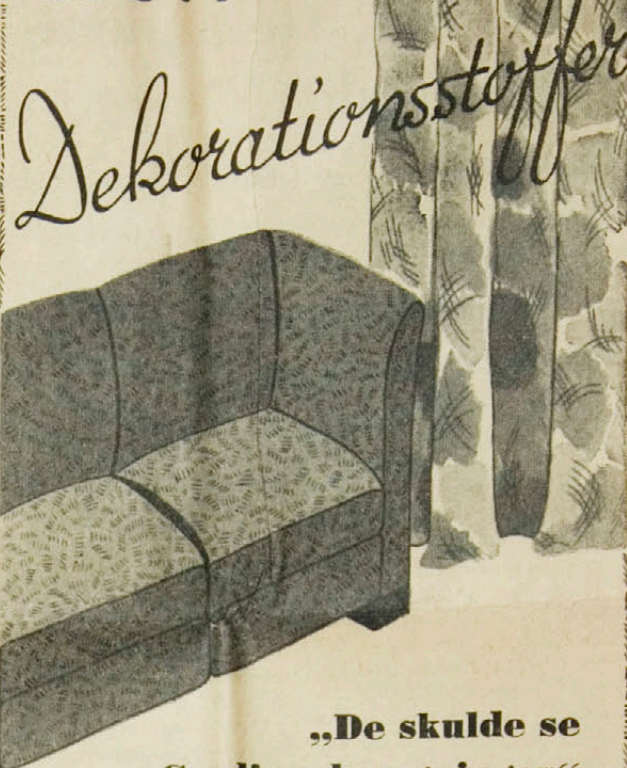
Tæpperne er i disse Dage udstillede i vore ca. 2000 m² store Lokaler Raadhusplads 75 og De indbydes høfligt til at aflægge os et Besøg, hvad enten Køb tilsigtes eller ej.

Lad os vise Dem, hvorledes virkelig 1. Klasses persiske Tæpper skal se ud — det har sikkert Deres Interesse. Udstillingen er aaben daglig Kl. 9-6.

Købte Tæpper opbevares gerne til senere Levering.

Orientalisk Tæppelager RAADHUSPLADSEN 75

ILLUM

„De skulde se vore Gardinophængninger“

— sagde Illums Boligekspert, da vi spurgte ham til Raads om nye Gardiner forleden Dag. „Det er ofte, at det giver vore Kunder en Ide, om hvad det er, de ønsker sig.“

— Der er først Herreværelset — og Spisestuen ...

— Ja, har De tænkt paa Marquissete eller Voile-undergardiner? Det virker let og henrivende, hvis det hænges smukt op — og findes i 40 pragtfulde Farver, saa der er da noget at vælge imellem!

— Jamen, er det sol- og vaskeægte?

— Fuldstændigt. Det er indanthrenfarvet — det hænger jo direkte udsat for Sol og Lys. Et let og fint Undergardin hypper baade indadtil og udadtil — Lejligheden ser saa beboet ud fra Gaden.

— Hvad skulde vi saa tage til Overgardin?

— Det kommer an paa Stuen — italiensk Helsilke-Taft med yndige, diskrete Mønstre, eller et engelsk Kunstsilkegardin i flotte Farver — de er billige.

— Kan man ikke bruge Marquissete alene?

— Jo, rigtig nok. Der er nogle helt nye med Pletter og Striber, der egner sig til at hænge alene — og for Resten skulde De se det Væld af muntre, fordringsløse Stoffer til Børneværelser, Ungepigeværelser og Havestuer.

I Gardinafdelingen hos Illum, 2. Sal, har man den bedste Oversigt — alt ligger fremme.

Illum

1647

Drej om

ad Ravnsgade

Store, friske Klinke 5 Øre 10 Stk. 43 Øre
Fin Husmor Palmin.... nedsat til 47 Øre

Ekstra Kvalitet Marg. 57 Øre
Ved Køb af 2½ kg 54 Øre pr. ½ kg — altsaa 15 Øre Rabat
Fin Bord-Margarine . 45 Øre

Det rigtige Lager

Kun til P. ivate **Ravnsgade 12**, genn. Po. ten
Mindste Sale et halvt Kilo — Aaben 9-4. Fred. 11/5 og Lørd. 12/5 9-7.

Indleverings-tider

for De Berlingske Aviser i Pinsen

1. PINSEDAG

Annoncer til Berlingske Tidende modtages indtil Lørdag d. 15. ds. Kl. 13½.

2. PINSEDAG

udkommer B. T. som Morgenavis. — Annoncer hertil modtages indtil Lørdag d. 15. ds. Kl. 13½.

Berlingske Tidende og Berlingske Aftenavis udkommer ikke 2. Pinsedag.

Annoncer til Berlingske Tidende og B. T. Tirsdag den 18. Maj modtages indtil Lørdag den 15. ds. Kl. 15½.

Berlingske Tidende

Det danske Rigsarkiv udleverer mægtigt Dokument-Materiale til Norge

Men den norske Udenrigsminister ønsker endnu mere En Sag, som har været drøftet siden 1851

Det danske Udenrigsministerium udsendte i Aftes en Meddelelse, hvis Indhold vil interessere de skandinaviske Lande i ikke ringe Grad.

Tid efter anden er der i Aarenes Løb fra norsk Side fremsat Ønske om, at Danmark skulde afstaa til de norske Arkivsamlinger en hel Del Materiale, som er af udpræget arkivalisk Interesse for Nordmændene, eftersom det hidrører fra norske Steder, Mænd og Forhold. Det danske Rigsarkiv har, under sin nye Ledelse, i al Stilfærdighed foretaget en Opførelse over, hvad man i givet Tilfælde kunde afstaa til Norge af Arkivalier, og det, som Udenrigsministeriet i Aftes meddelte, var følgende:

I Henhold til Instruktion fra Udenrigsministeriet har den danske Gesandt i Oslo overrakt den norske Udenrigsminister følgende Note af 15. April d. A.:

Hr. Udenrigsminister!

Som bekendt har Spørgsmaalet om de i Danmark siden Foreningstiden beroende Arkivalier vedrørende Norge været Genstand for adskillig Drøftelse mellem historisk Interesserede og mellem de to Landes Regeringer. Man skal ikke her komme ind paa de retlige og historiske Betragtninger, som fra forskellige Sider og til forskellige Tider er blevet gjort gældende i de to Lande. De danske Arkiver og Biblioteker har nu, besjælet af Ønsket om saa vidt muligt at imødekomme norske Synspunkter iværksat en Række Undersøgelser af, hvilke ældre og yngre Arkivalier der vilde have deres naturlige Plads i Norge.

De paagældende Myndigheder og Institutioner har derefter, uden at ville præjudicere Opfattelsen i de respektive Lande, foreslået at afgive et betydeligt Antal Arkivsager til Norge. Det er mig en Glæde at meddele Hr. Udenrigsministeren dette.

De paagældende Sager er:

1) Fra Rigsarkivet: En Række Arkivalier, der formentlig i overvejende Grad har Værdi som Kilder til Norges særlige Historie, og som findes opført paa hoslægte Fortegnelse med tilhørende Specifikationer (Bilag 1 — XXIX), nemlig

a) visse Arkivalier hørende til Arkivgrupper, der tidligere er afleveret til Norge, og som er fremdraget under senere Omordninger, b) visse Arkivalier, der antages at stamme fra lokale norske Arkiver, og c) visse Arkivalier, som fra gammel Tid har henligget i det danske Rigsarkiv som særlige „Norske Samlinger“.

2) Fra den arnamagnæanske Stiftelse: 1136 Dokumenter og 3 Manuskripter, hidrørende fra Arkivet paa Akershus og fra Stiftskisterne i Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim, og bestaaende af Diplomer, som Arne Magnusson i sin Tid har modtaget til Laans fra norske offentlige Institutioner, jfr. vedlagte Specifikation.

3) Fra Universitetsbiblioteket: Den Brunnichske Samling, væsentlig omfattende Kongsbergs Sølvværks Arkiv (ca. 200 Bind).

4) Fra Det kongelige Bibliotek: 262 Kort = Numre vedrørende norske Omraader, i mange Tilfælde bilagt med Tegninger og Rids i et Antal af op imod 200, jfr. vedlagte Specifikation.

I Haabet om, at den kgl. norske Regering vil værdsætte de Beveggende, ud fra hvilke ovennævnte Aflevering

finder Sted, beder jeg Dem, Hr. Udenrigsminister, modtage Forsikringen om min nest udmærkede Højagtelse.

HENRIK KAUFFMANN

De norske Ønsker

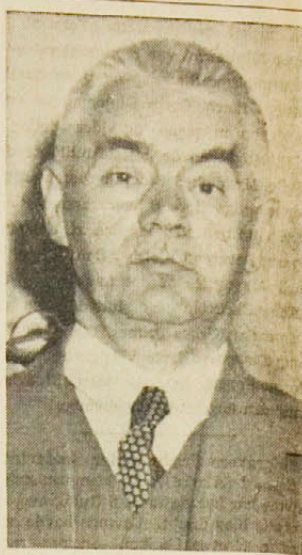
Den norske Udenrigsminister har derefter den 8. d. M. sendt den danske Gesandt en paa Landsmaal affattet Svartnote, der i dansk Oversættelse lyder saaledes:

Herr Minister!

Jeg har med Glæde modtaget den Meddelelse og det Tilbud, som De har sendt mig med Brev af 15. April d. A.

De ved, at de norske Ønskemaal i Arkivsagen omfatter meget mere end det, den danske Regering nu sender os, og jeg vover fremdeles at nære det Haab, at de danske Myndigheder engang i fuld Udstrækning vil godkende de Krav, som vi fra norsk Side fremsatte i de Forhandlinger, der førtes i December 1929.

Men naar den danske Regering nu af fri Vilje vil udlevere Norge saa stor en Del Arkivsager og andre Dokumenter i Danmark, som vedkommer Norge, tager jeg dette som et Vidnesbyrd om Regeringens gode Vilje til at søge Stridsspørgsmaalene mellem de to Lan-

Den norske Udenrigsminister Koht.

de løst og til at bygge Forholdet mellem dem paa Venstabs og Tillid.

Jeg har fremsendt Deres Meddelelse til Kirke- og Undervisningsdepartementet og det norske Rigsarkiv, og jeg har faaet det Svar tilbage, at Rigsarkivet er beredt til at tage imod den nye Forsendelse fra Danmark. Jeg tør da gaa ud fra, at de praktiske Spørgsmaal med Hensyn til Fremsendelsen bliver ordnet i Samraad mellem det norske Rigsarkiv og vedkommende danske Institutioner.

Fra den norske Regering fremfører jeg nu en varm Tak for det givne Tilbud, og beder Dem, Herr Minister, modtage Forsikringen om min mest udmærkede Højagtelse.

HALVDAN KOHT

700 Pergamentsbreve m. m.

Til nærmere Oplysning om de Arkivsager, der saaledes afgives til Norge, har den danske Rigsarkivar afgivet følgende Redegørelse:

Ved den Arkivaflevering, som nu finder Sted i Henhold til ovenstaaende danske Note, udleverer det danske Rigsarkiv:

Ca. 700 Pergamentsbreve. Der findes heriblandt en Række norske Statsdokumenter fra Tiden før Foreningen med Danmark. Størsteparten af en anden Gruppe staar i Forbindelse med, at den kendte Statsmand Hannibal Sehested, der i en Række Aar var Statholder i Norge, erhvervede omfattende Godsbesiddelser i dette Land. Alle Adkomstbreve til dette Gods findes nu i Danmark. En tredje Gruppe danner de saakaldte „Norske Pergamenter“, ialt 268 Pergamentsbreve. Det er i det væsentlige private Dokumenter vedr. Køb og Salg af norske Ejendomme og stammer fra Tiden 1224—1680.

Desuden udleveres to større Grupper „Norske Samlinger“ og „Norske Papirer“, ialt 17 Bind og 70 Pakker. Samlingen indeholder særlig Jordebøger, Skattemandtal og Matrikler, der har Betydning for Norges indre Historie fra ca. 1448—ca. 1730.

Ca. 30 Protokoller stammer fra Kongens norske Retterting fra sidste Fjerdedel af det 16. Aarh. og første Fjerdedel af det 17. Aarh. — I Kristian 4.s Tid holdtes der regelmæssigt norsk Retterting hvert tredje Aar i Oslo, Bergen eller en anden norsk Købstad. Meget ofte var Kongen til Stede.

Gamle norske Kancellibreve

Af Gehejmekonseillet's Sager er allerede tidligere blevet afleveret en Række Indberetninger fra Statholderskabet og andre Myndigheder, de fleste fra den store nordiske Krigs Tid. En hel Del var dog blevet liggende i Danmark. Da det meste vedrører den norske Hærs Forplejning og Foretagender mod Sverige, samles det nu altsammen i Norge. Som bekendt har det været Prin-

cippet for de tidligere Afleveringer til Norge, at dette Land skulde have udleveret Koncepterne til Skrivelserne fra de forskellige Kollegier tilleggende de dertil hørende indkomne Sager, medens Danmark beholdt selve Protokollrækkerne med Kopierne af Brevene. Uvist hvorfor havde man dog tilbageholdt Størsteparten af Koncepter og Indlæg til de norske Kancellibreve fra Tiden før 1660. Ogsaa disse (tilsammen ca. 30 Pakker) bliver nu udleveret.

Fra Tiden mellem 1660 til 1814 er allerede Sager vedrørende 1622 og 1623 allerede blevet afleveret. Enkelte Grupper blev dog holdt tilbage, og adskilligt er senere blevet fundet frem under de Ordningsarbejder, der i Tidens Løb har fundet Sted i det danske Rigsarkiv. Alt dette, der saaledes kan betragtes som Supplementet til tidligere afleverede Sager, bliver nu afgivet. Ialt drejer det sig om ca. 30 Bind og 275 Pakker. Adskilligt af det har mindre Betydning. Men der findes dog derimellem Akterne vedrørende Udarbejdelsen af Christian V.s norske Lov. Endelig kan nævnes, at der udleveres en hel Del Kort, navnlig over norske Fæstninger etc. fra Tiden 1667 til 1758, og Fritss Jernværks Arkiv, 59 Bind, som af en eller anden Grund var havnet i København, samt en norsk Generals Arkiv fra det 18. Aarhundrede, ca. 60 Pakker.

200 Breve fra Universitetsbiblioteket

Af Notevekslingen fremgaar det, at Danmark ogsaa afleverer en Del Sager, som ikke findes i Rigsarkivet, men som beror i andre Institutioner. Da det danske Rigsarkiv rejste Spørgsmaalet, har man fundet, at ogsaa disse Sager burde følge med. For Det kgl. Biblioteks Vedkommende drejer det sig om flere Hundrede haandtegnede Kort over større og mindre Dele af Norge. Fra Universitetsbiblioteket afleveres den saakaldte Brunnichs Samling, ca. 200 Bind, hvoraf det meste hører til Kongsbergs Sølvværks Arkiv. Brunnich var en kendt Zoolog og Mi-

neralog, som fra 1789 havde til Opgave at bringe Sølvværket paa Fode, han havde ogsaa historiske Interesser og tog en stor Del af Arkivet med sig, da han i 1814 vendte tilbage til Danmark.

Endelig udleveres der af Den arnamagnæanske Samling ca. 1100 middelalderlige norske Breve. Saa godt som alle stammer fra de norske Bispearkiver, Oslo, Trondheim og Stavanger, nogle faa fra Bergen, medens ca. 30 vistnok har hørt hjemme i Arkivet paa Akershus. De allerfleste omhandler Køb og Salg af norsk Jordegods.

Som bekendt var Islænderen Arne Magnusson, der døde i 1730, en lærd Samler, som havde Held til at erhverve den store Mængde af islandske Haandskrifter, der nu findes paa Universitetsbiblioteket. Af norske og islandske, mest kirkelige Embedsarkiver, fik han tillige udlant en Række middelalderlige Breve. Han lovede at levere disse tilbage, havde ogsaa til Hensigt at holde sine Løfter, men fik aldrig opfyldt dem. Tit og mange Gange har det været paa Tale at tilbagelevere disse Breve. Med de islandske skete det for nogle Aar siden, med Hensyn til de norske førtes der Forhandlinger allerede i 1851, under hvilke navnlig A. S. Ørsted udtalte sig for Afleveringen, som dog ikke blev til noget. Ogsaa denne Gang har Sagen vundet Tilslutning fra alle Sider, fra den arnamagnæanske Kommission, hvis Formand er Professor Arup, og fra Universitetet.

Materiale, som har sin naturlige Plads i Norge

Vi havde i Aftes en Samtale med Rigsarkivar Axel Linvald, som lige siden sin Embedstiltraedelse for tre Aar siden har interesseret sig for en dansk-norsk Ordning med Hensyn til det i saa mange Aar diskuteret Arkivspørgsmaal:

Det ligger jo i Sagens Natur — sagde Rigsarkivaren — at det er Danmark, der besidder Arkivalier af Interesse for Norge, og ikke omvendt. Det er os, som har ligget inde med Sagerne, fordi de to Lande i saa lang Tid er blevet styret fra København. Initiativet til denne Aflevering af Arkivalier er taget af Rigsarkivet. Der er overhovedet ikke ført Forhandlinger mellem de to Landes Regeringer om Sagen. Vi har naturligvis maatte gøre mange Forberedelser, før Afleveringen kunde finde Sted. Vi maatte være paa det rene med, hvad vi havde liggende, og hvad vi vilde sende til Norge.

Formanden for Dansk-Czekoslovakisk Selskab, Højesteretssagfører Kjeld Rørdam, synes at vente endnu mere omfattende Afleveringer?

— Vi har fra vor Side ikke paa nogen Maade ønsket at præjudicere den Opfattelse af Arkivaliespørgsmaalet, som hersker i begge Lande, og vi har været vidende om, at de norske Ønsker gaar længere end til det, vi nu har tilbudt at oversende. Men vi udleverer alt, hvad der ifølge vore Principper maa have sin naturlige Plads i Norge.

— Hvornaar bliver Sagerne sendt af Sted og paa hvilken Maade?

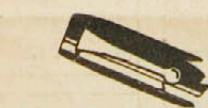
— Herom er der endnu ikke truffet nogen Bestemmelse. Overflytningen sker, saa snart vi faar Tingene registrerede.

— Hvornaar fandt den sidste Aflevering Sted?

— I 1851.

Ikke mere fra Det kgl. Bibliotek

Chefen for Det kgl. Bibliotek, Overbibliotekar Carl S. Petersen, med hvem vi ligeledes havde en Samtale, sagde:

Kun hos os, hvor Fyldepenne er en Specialitet, kan De faa repareret Deres

Pen med originale Reservedele —

Vort Specialværksted reparerer alle Systemer med Garant uden Hensyn til, hvor Pennen er købt. — Postordre ekspederes omg. pr. Efterkrav.

Fyldepenne-Magasinet

Georg Andersen, Amagervej 16, København K. Telefon Central 9320 — 15.868. Europas største og Nordens bedste Specialforretning i Fyldepenne.

— Det har været mig en Glæde at deltage i denne Arkivaliesaflevering. Jeg finder det i høj Grad rimeligt, at Norge faar, hvad vi nu har besluttet at oversende. For Det kongelige Biblioteks Vedkommende drejer det sig jo kun om nogle Kort, og Biblioteket har ikke mere at afstaa. Norge har ikke hverken juridisk eller moralsk Krav paa andet herfra.

Virius.

Kultur-Overenskomst mellem Danmark og Czekoslovakiet

Undervisningsminister Franke fra Prag fejredes i Aftes

Den czekoslovakiske Undervisningsminister, Dr. Franke, der siden i Foraars er Gæst i København, underskrev i Gaar sammen med den danske Undervisningsminister en Kultur-Overenskomst mellem Danmark og Czekoslovakiet med det Formaal at skabe større Tilnærmelse mellem de to Lande paa forskellige Omraader inden for det intellektuelle Liv.

Den danske Undervisningsminister havde i den Anledning i Gaar en Frokost paa Langelinie til Ære for Minister Franke. Heri deltog den czekoslovakiske Gesandt, Dr. Ibl, Direktør i Prags Undervisningsministerium, Dr. Praus og Dr. Stransky, som ledsager Undervisningsministeren paa hans Rejse, Departementschef Graae, Borgmester Kaper o. fl.

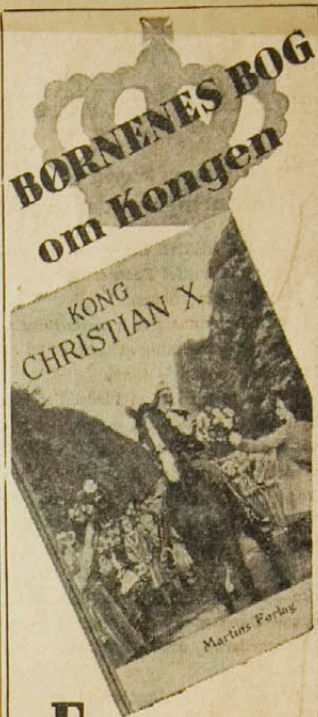
Yderligere var der i Aftes efter Indbydelse af Dansk-Czekoslovakisk Selskab en Fest paa Hotel d'Angleterre, til hvilken Dr. Franke kom dekoreret med Storkorset af Dannebrog, som netop var blevet ham tildelt af Hs. Maj. Kongen.

I Festen deltog Statsminister Stauning, Departementschef Graae og Frue, Embedsmænd fra Udenrigsministeriet med Frue, Radiochef F. E. Jensen, Borgmester Kaper, Retspræsident Kai Hammerich, Professor Budtz-Jørgensen, Generalkonsul Tegner, Forlagsdirektør Richter og Frue, Formanden for Industriraadet, Direktør Holm, Kaptajn Felumb og mange andre.

Ved Bordet, der var nydeligt smykket, præsiderede Højesteretssagfører Kjeld Rørdam. Der blev holdt mange Taler, først af Statsminister Stauning, der paa Tysk priste det gode Forhold mellem Danmark og Czekoslovakiet og udtalte sin Glæde over Undervisningsminister Frankes saa velkomne Besøg. Formanden for Dansk-Czekoslovakisk Selskab, Højesteretssagfører Kjeld Rørdam, hyldede Dr. Franke og takkede ham for hans Initiativ med Hensyn til Kultur-Overenskomsten.

Videre taltes paa Fransk af Departementschef Graae, og endelig takkede Dr. Franke for den Modtagelse, han havde faaet i Danmark.

—k.

Fortæl Børnene om Kongen, lad dem selv læse om hans Færd og hans Betydning for Landet.

Børnebogen „Kong Christian X“ er skrevet for Piger og Dreng af i Dag af Johanne v. Kohl. Den er rigt illustreret og mere spændende end noget Eventyr. Det er en Bog, der med Glæde læses af baade Børn og Voksne.

Pris: Kr. 3.50
MARTINS FORLAG

Er Dynen tung

og Fjereen falder til Siderne, kan den blive let og behagelig ved at lade Fjereen damprense og Vaaret kanals.

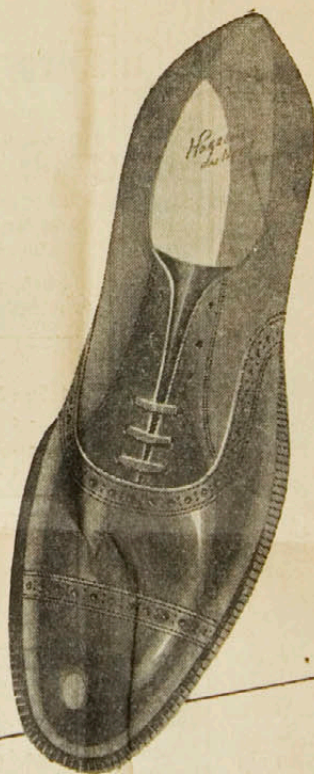
Forsøg med een, og De bliver tilfreds. Fra Morgen til Aften. — Hentes og bringes. Nyt sengetøj absolut billigste Priser.

Specialitet: Kanaldyner med Fjer, Dun eller Halvdun.

Skjoldjensen

Nørrebro Fjersensvej. Tlf. Centr. 77 02. Nørrebrogade 116, 36 Aar paa samme Sted.

Tom's 950 SPAAN KOGE-og STRØPAA-CHOKOLADE

— og kun 24.50.

Her er en Sko som Mandfolk kan lide den. Diskret elegant i Faconen — og behagelig let og stærk, som Box-calf er det, mahogni eller sort.

Magasin du Nord

Tingborg

er aabnet — og aabner Dem samtidig en Konto til kontante Priser. Lige midt i Foraaret aabner vi vor nye Forretning for Herre- og Damekonfektion med de allersidste Nyheder.

Tingborg AMAGERBROGADE 88 — TINGVEJ 2.

Selskabsrejser

Hamburg-Köln-Rhinen

Afrejse 7/6, 20/6. 9 Dage Kr. 224.—

Rusland-Leningrad-Moskva

Afrejse 5/6, 20/6, 10/7, 21/7, 14/8, 5/9. 12 Dage Kr. 393.—

Verdensudstillingen i Paris

Afrejse 19/7, 1/8. 8 Dage Kr. 276.—

Eventyrrejse i Schweiz

Afrejse 14/8. 12 Dage Kr. 440.—

Lugano-Norditalienske Spørgsmål

Afrejse 20/8. 13 Dage Kr. 405.—

Ad Rhinen til Heidelberg

Afrejse 5/7, 2/8. 11 Dage Kr. 282.—

Donautoget Wien Budapest

Afrejse 14/7. 14 Dage Kr. 375.—

Berlin Dresden-Bøhmisk Schweiz-Prag

Afrejse 20/7, 17/8. 6 Dage Kr. 227.—

Ad Blokabjerg til —

Afrejse 14/8. 9 Dage Kr. 222.—

Program over Rejserne sendes paa Forlangende.

American Express Rejsebureau

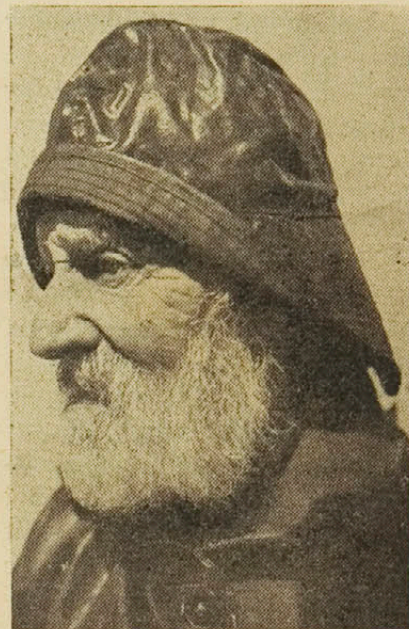
Amagervej 23, 1. Filial: C 9233 Crome & Goldschmidt

Fra 1ste Juni Vimmelskaftet 47

HERMANN S. JÓNSSON:

Í veri í Odd- bjarnarskeri fyrir 68 árum.

Gamlar endurminningar.

Hermann S. Jónsson.

Allir þekkja sand og mel-
hólmann Oddbjarnarsker, um-
girt blindskerjum og boðum á
alla vegu. Hvar á öldur úthafs-
ins brotna áður þær skella á
sandgrunni þeim, er myndar
hólma þennan, og annars
myndu skola honum gersam-
lega á brott í tröllæði sinu. —
Skerið er nokkuru lengra frá
austri til vesturs en frá norðri
til suðurs, 50—55 faðmar á
breidd, en 70—75 faðmar á
lengd, þangað sem mætist mel-
ur og sandur. Dregur til lautar
eftir miðju skerinu frá austri
til vesturs, sem slær sér út í
sléttu vestan til, og kallast þá
fit. Laut þessi var kölluð Skötu-
tjörn, þó aldrei standi vatns-
dropi í henni. Norðan og vestan
gengur klettarni út frá sker-
inu, er Bjálfatangi heitir; upp-
runi nafnsins er mér ókunnur.
Sunnan við tanga þenna liggur
vogur, jafnlangur, sem Ketil-
vogur heitir; — tildrög nafns-
ins ókunn. Í norðan og austan
átt er þarna landing ágæt, ef
ekki er stórstreymt, annars er
aðal-landingin að norðanverðu
við skerið.

Á hólma þessum hefir verið
stórkostleg verstöð til forna,
langt framan úr öldum. Í lýs-
ingu Árna Magnússonar pró-
fessors og Páls lögmanns Víða-
líns segir svo meðal annars:
„11. júní 1703. Búðir teljast 27
og frá þeim ganga 33 skip af
eftirfylgjandi stærðum: 1
þriggja manna far, 8 fjöggra
manna för, 14 þmanna för, 9
sexæringar og 1 litill áttæring-
ur. Þar er talin vorvertið frá
páskum til Þingmáriumessu (2.
júlí). Lóðir brúkast þar nær
aldrei, stjórar brúkast sjaldan

nema í hákarlalegum, segl fylg-
ir hverju skipi. Þegar þjónusta
fylgdi skipi, sem títt var, var
kaup hennar 1 dráttur óvalinn
af róðri.“ — Út af þessari stuttu
lýsingu vil eg athuga, að þetta
ár — 1703 — hafa róð 167
manns í Oddbjarnarskeri, og
sýnist það vel á sett á ekki
stærri hólma. Mörg ár máske
fleiri, sum ár kannske líka
færri. Aðallega hefir þar verið
stunduð haldfæraveiði, en um
aflaupphæð verður ekki séð, en
sannanir eru fyrir því, að vel
hefir aflað þar á stundum, því
Jón Grimsson getur þess í ann-
ál sínum, að í Oddbjarnar-
skeri og í Vestur-Eyjum hafi
bjargast í hallærisneyð yfir 100
þurfamenn úr öðrum sveitum.
Hákarlalegur hafa einnig verið
stundaðar þaðan, líklega eink-
um fyrst á vorin. Segl fylgdi þar
hverju skipi. Þetta finnst mér
benda á, að svo hafi þó eigi á-
vallt verið til forna. Svo hljóðar
gömul vísa:

Hér var miðum öllum á
ýsa, þorskur, flyðra,
hvar við iðinn afla stjá
öldukiðin hlóðu þá.

Allir Eyhreppingar áttu þarna
búðir, kannske sumir búðir
fleiri en einnig menn uppi
á landi. Man eg, að í minni ung-
dæmi voru til tóptir kendar við
Múlafjörð, Svínanes o. fl. staði.

Haustvertið var ákveðin frá
Mikaelsmessu (29. sept.) til
jólaföstu, og svo var fram á
síðustu tíma. Fyrir 67 árum, er
eg réri mína fyrstu vertið í
Skeri — svo er Oddbjarnarsker
nefnt í daglegu tali á Breiða-
firði — man eg, að ennþá sá fyr-
ir 20 búðatóptum. Er það nú

áform mitt með þessum fáu
línum, að rifja upp fyrir mér
nokkur drög frá hinni fyrstu
vertið í Oddbjarnarskeri.

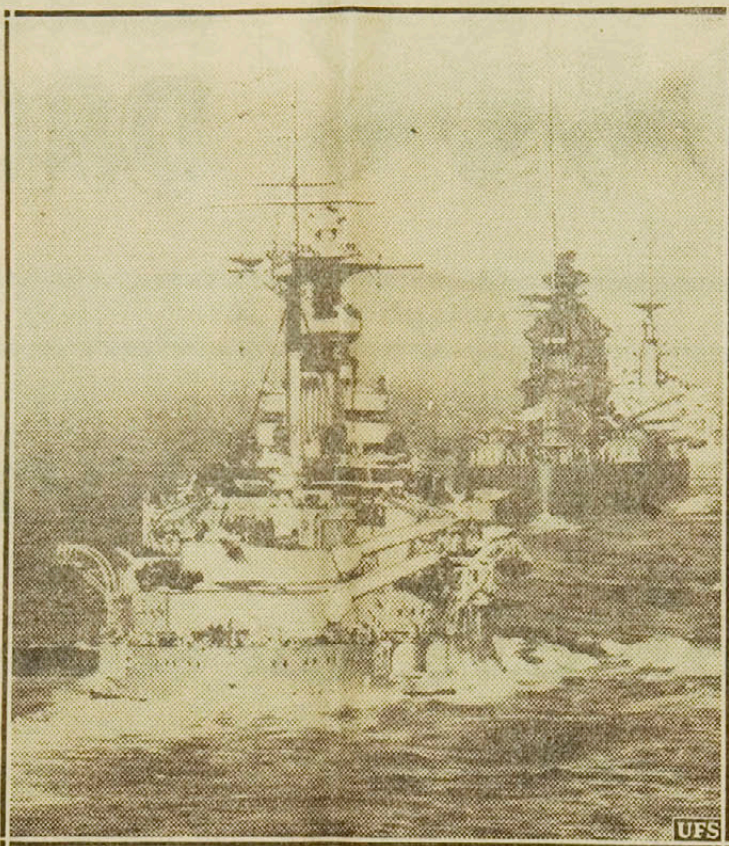
Er þá byrjun þess máls, að
Guðmundur Jóhannesson, fyrir-
vinna hjá Sveinbirni Magnús-
syni bónda í Skáleyjum og verð-
andi tengdasonur hans, falaði
föður minn til skips áróðurs
með sér í Skeri, og varð það að
samningum, að hann tæki
— mig — sem háseta,
sem þá var nú ekki mik-
ill bóguur til sjóferða, en þó
svolítið farinn að geifla á salt-
inu, eins og strákar á sama reki
hér í Eyjum enn í dag. Hugði
eg nú allgott til þessa tíma, því
oft hafði eg hlustað á afla- og
sjóferðasögur, eða réttara reyf-
arasögur hinna eldri í faginu.
Ein var sú saga, er olli mér
nokkurn kvíða, en þó um leið
hleypti hita í blóð mitt, og það
var, að nú mundi eg verða úr-
skurðaður „sýslumaður í Odd-
bjarnarskeri“ á vertið þessari,
en það var ekki eins mikil virð-
ingarstaða og nafnið bendir á.
Enginn var sá, er lostugur gekk
til þessa starfa, en sú var þó bót
í máli, að enn voru að nokkru
í gildi hin fornu norrænu vík-
ingalög, er ákváðu sem æðsta
rétt í þessu máli hólmgöngu,
eða með öðrum orðum glímu,
sem úrskurðaði, að þeim, er mið-
ur mátti, skyldi dæmast em-
bættið. Eg var nú nokkuð æfður
í glímuþróttinni eftir aldri, en
það voru einnig fleiri strákar.
Einn af hásetunum hét Guð-
mundur Guðmundsson, vinnu-
maður úr Skáleyjum, maður að
meðalvexti, en þrekinn og sterk-
ur vel, glímumaður ágætur,
stiltur og hæglatúr og ljúfmenni

í skapi. Hændist eg mjög að
manni þessum, og kom svo, að
eg tjáði honum ugg þann, er eg
bar í brjósti, þegar sá mikli dag-
ur upp rynnir. Bauð hann mér
þá að glíma við sig, þegar tími
og tækifæri leyfði, og tók eg
því fegins hendi. Var það nú
nokkrum sinnum eftir róðra á
kvöldin, að við læddumst út á
Fit og lékum þar listir okkar.
Taldi hann að lokum ekki lík-
legt, að eg mundi hljóta sýslu-
mannsembættið. Í þetta sinn
voru venju fremur mörg sýslu-
mannafni í Skeri. Líður nú og
biður þangað til Hergilseyingar
höfðu slegið mel sinn, og norð-
an stormur hafði gengið um
tíma, að tilkynt var af formönn-
um þeim, er kandidatairnir réru
hjá — með bréflugu boði — að
nú skyldi glíma um sýsluna, og
að sá, sem minstan hróður bæri
frá borði, skyldi sinna sýslu-
störfum það haust. Þarf eg ekki
að orðlengja það, að eg stóðst
prófið með heiðri. En því vildu
allir komast hjá þessum starfa,
að sýslumannsembættið í Skeri
var í því fólgið, að safna saman
öllu því, er menn létu eftir sig
liggja, er þeir gengu til álfreka
með bökkum fram, en auðvit-
að eigi fyrri en leifar þessar
voru orðnar hæfilega þurrar til
eldsneytis — ef það vantaði —
en eigi kom til þess þetta haust.
— Var nú leik þessum snúið

upp í bændaglímu, en eigi voru það aðrir en hinir yngri menn, er tóku þátt í henni, og var það þó ærinn fjöldi. Eg man, að formaður minn var annar bóndinn, og við Guðmundur, sá er fyrr getur um, í hans flokki. Var eg nú fyrst sendur út á völinn og einhver álika hetja á móti, og hafði eg betur, en féll svo fyrir þeim næsta. Kom þá annar í minn stað og svo koll af kolli á vixl, uns Guðmundur kom fram á völinn. Mátti þá svo heita, að eigi væri þeir fyrir búnir að takast tókum við hann, fyrren mótstöðumaður hans lá fallinn og fór svo um hrið, uns honum mætti berserkur einn, er Jóhann Friðrik hét og var úr Flatey, og var aðgangur þeirra hinn harðasti og lengi ósýnt hvor sigra mundi, uns Jóhann lá fallinn. Var nú allmjög gengið á flokk mótstöðumanna vorra og töldum vér oss sigurinn vísan. En þá gekk fram bóndi mótstöðuflokks okkar, og hét hann Árni Jónsson og var úr Hergilsey, heljarmenni að burðum, en fremur stirður glímu- maður. Áttust þeir nú við allanga hrið og fór Guðmundur mjög orkuvana fyrir honum, enda áður móður af undangenginni glímu við Jóhann, og lauk svo þeim skiftum, að Guðmundur féll fyrir Árna. Var nú enginn úr flokki okkar fús til framgöngu og lauk við það glímunn. En Guðmundur var kallaður glímukóngur þetta haust í Skeri.

Var nú snúið að öðrum leikjum, „hnappleik“, sem kallaður var og „skjaldborg“, er svo nefndist, enda var það altítt, er veður var sémilegt og ekki var róið, að menn komu saman og skemtu sér við útileiki. Sumir skemtu sér með sögulestri, spili eða tafl.

Þetta umrædda haust réru 14 bátar í Skeri, flestir með 6 manna áhöfn. Enginn bátur mun þó enn hafa haft haukalóð, og var legið fyrir sprökuna, og samt fiskaðist oft vel. Einn róður man eg, að við fengum 12 ágætar sprökur. Mig minnir, að við fiskuðum þetta haust 80 sprökur og eitthvað af fiski. Það hefir víst verið með síðustu róðrum okkar, að formaðurinn skutlaði hnisu, en hnisugörn er talin mesta tálbeita fyrir ýsu. Rérum við með þetta og höfðum 2 hálfar fiskilóðir sem kall- að var, líklega 240—260 öngla, og fengum 52 í hlut af ýsu í 7 staða skifti og þótti þetta mikill afli. — Eg held að aflinn yfirleitt hafi ekki verið mikið yfir

Á VERÐI VIÐ GIBRALTAR.

Bretar hafa stöðugt flotadeild í Gíbraltar og eru þar við öllu búnir. Á þessari mynd sjást herskipin Malaya, Nelson og Warspite á verði undan Gíbraltar.

100 sprökur hjá þeim aflahæstu þetta haust.

Á Oddbjarnarskeri eru brunnar tveir, fyrst laugar með heitu vatni, næst vatn úr laugunum með smástraumsfjöru, ef ekki er mikill sjógangur, en ef hraði er mikill eða sjógangur vill það verða allsalt. Hitt vatnsbólið, sem kallað er Steinar, er austur á Töngunum, en úr því næst ekki nema með stórstraumsfjöru, og er það miklu heitara og betra vatn, en þó brennisteinskeimur að. Heyrt hefi eg, en þó ekki reynt það sjálfur, að sjóða meggi egg í þeirri uppsprettu. Skál hefir verið höggvin ofan í klettinn, en ekki er hún stærri en svo, að ausa má með mæli eða litlum skaftpotti. Var þar oft handagangur í öskjunni, er menn keptust um hver við annan að ná í kvartil sín. Laugas-ker heita norðan við leiðasundið norður af lendingunni; þar eru áður nefndar laugar. Verður að sækja þangað vatnið á bát, þó má ganga þangað yfir um stóra fjöru. Annað vatn en þetta er ekki hægt að fá í Skeri. Hefir tilraun verið gerð með það, brunnur verið grafinn 5—6 ál djúpur, vöknaði botn hans um stórflæði af söltum sjó.

Það er að líkindum að þeim, sem ekki hafa komið í Sker, og þá aðeins í góðu veðri, geti sýnst sémilegt umhorfs þar, en þegar stór-hroðar eru og háflæður og alt er kol-brot á allar

hliðar, og manni finst hólminn skjálfa undir fótum manns, þá er allannað en flýrulegt útlit- ið í Skeri, og þarabyngurinn mannhæðarhár lendingarmegin upp undir bökkum, og fer ekki nema norðan hvassviðri geri með jafnháu flóði. Þá er síður en svo vistlegt í Skeri. Samt hefi eg heyrt marga segja það, að þeim hafi hvergi þótt skemtilegra að róa en í Skeri. En víst er um það, að svo langt sem sögur ná, hefi eg aldrei heyrt að slys eða bátstapi hafi orðið við Skerið, og má það nærri sérstakt kalla, þar sem leiðar og landing er jafn torvelt.

Eins og gefur að skilja, er mjög ilt að leggja afla á land í Skeri, þar sem völlur sá, er á land skal leggja aflann, verður fljótt að svartri svarðarleysu, eða tómun sandi, sem melræt-urnar halda saman; kostar það bæði tíma og mikla fyrirhöfn að skafa og þrifa fiskinn svo, að ætur matur geti heitið. Stöku sinnum getur staðið svo á, að hægt sé að þvo hann upp úr sjó, ef ekki er ólga í sjónum, þar- rek eða því um líkt, og verður þá að bera aflann upp í tveim höndum, sem bæði er seinlegt og erfitt, ef eitthvað er um að vera. Getur maður því þar eins og víðar séð hið sanna mann- gildi og þrífnað manna í með- ferð afla sins, og læt eg úttalað um það mál.

Hverri búð fylgdi „kró“, sem kölluð var, það var ofurlitill

kumbaldi við búðardyrnar, það var eldhúsið, og venjulega svo lítið, að maður gat varla snúið sér við. Þarna var matur soðinn og kaffi hitað, venjulega tvisvar á dag, að morgninum og um miðjan daginn, eða eftir róður, þegar róið var. Best þótti, ef einhver fékst til að vera matsveinn, annars urðu hásetar að skipta eldhúsverkum milli sín, þótti mikið varið í að hafa góðan matsvein. Ef eitt- hvað fiskaðist, hjálpuðust há- setar að, að hirða hlut hans, eins var hann fri við að gera að lóðum, eftir að þær komu til sögunnar. Var hvern dag súpa eða grautur til kvöldverðar. Kjötið var geymt hangandi upp í rjáfri í búðinni og dró fljótt í sig ýldu og aðrar skemdir; kusu því flestir að koma kjöti sínu sem fyrst í lóg. Lýsingin í búðunum var lengi vel grútar- lampi og oliutýrur, seinna oliu- lampi með skermi. Í landleg- um var einnig soðning, en þó sjaldnar en æskilegt hefði verið sökum eldiviðarskorts.

Um leið og eg lýk við þessar endurminningar mínar frá fyrstu vertíð minni í „Skeri“, vil eg bæta nokkru við, sem til- heyrir liðinni öld og liðnum tímum, sem nú er að mestu gleymt, en það eru útileikir þeir er tíðkuðust í reku minni og eg hefi drepit á hér að framan. Bændaglímur eru enn í móð, og líklega með ennpá meiri i- þróttalegri snilli en fyr, þó að þá fyndust einnig frábærlega snjallir glímumenn. Skjaldborg var það kallað, að menn slógu mannhring þannig, að 20—30 menn héldu hver undir hand- legg öðrum eða um bak eða herðar; einn maður var inni í hringnum, og hans hlutverk var að komast út úr honum, annaðhvort að rjúfa mann- hringinn eða stökkva yfir hann. Ef að menn voru liðugir og samtaka var erfitt að rjúfa hringinn, ef hann réðist á eina hlið, jafnvel kipti mönnum á loft, eða því um líkt, þá voru óðara fætur allra hinum megin í hringnum vafðir um hann eins og sogarmar á kolkkrabba, og drógu hann þannig inn aftur. Enginn mátti nota nema fætarna. Barst svo leikurinn þannig um völinn uns maður- inn var yfirkomin af mæði; sló hringurinn sér þá út aftur á nýjan leik, og þannig gekk það, þar til maðurinn var upp- gefinn og gaf upp leikinn, ef honum ekki tókst að rjúfa hringinn, og kom þá annar í hans stað; en leikurinn hélt á-

fram þar til skjaldborgin var rofin eða maðurinn stökk yfir hana, sem sjaldan tókst, því einatt voru fætur á lofti til að krækja niður hvern þann, er þess freistaði. Ef að snar og sterkur maður var innilokaður tókst honum oft að að rjúfa hringinn, en ef engum tókst það, var leikurinn gefinn upp. Þessi leikur var ærin þrekraun fyrir alla, er tóku þátt í honum.

Annar leikur var kallaður hnappleikur. Tóku þátt í honum 10–20 menn, þannig, að hver stóð að baki öðrum og hélt í bróklinda eða buxastreng hins. Sá fremsti var ávalt valinn sá, er sterkastur var, því hann skyldi ávalt verja hnappinn, en það var sá síðasti í röðinni; til þess var valinn ósterkari maður eða unglingur, en snar og liðugur. Hlutverk þess, er á sótti var það að ná höfuðfati hnappsins. Listin við þennan leik var að verja hnappinn, svo að sá, er á sótti, næði honum ekki. Tókust nú ryskingar harðar og sveiflur eldsnarar. Var um að gera að brjóstfyllingin gætti vel skyldu sinnar, því ef sá er að sótti komst fram hjá fylkingarbrjóstinu, braut hann fylkinguna og þyrtaði liðsmönnum í allar áttir, ef ekki tókst að ná henni aftur saman. Þessi leikur var einnig þrekraun mikil og stór-erfiði.

Þá voru bæði hlaup og stökk. Einn var og sá leikur okkar, að fara í strokk eða sækja smjör í strokk. Hann var með því móti, að tveir háir menn héldu höndum sínum hver á axlir öðrum, en sá, sem í strokkinn átti að fara, lagði húfu sína eða höfuðfat á jörðina milli þeirra, lyfti sér síðan upp á arma þeirra og stakk sér á höfuðið niður milli þeirra. Leikurinn var í því innifalinn að ná húfu sinni með tönnunum. Ef maðurinn var svo hár, að hann gæti krækt tánum á arma manna, er héldu honum uppi, gat honum auðveldlega tekist þetta en ef hann var lægri, var þraut-in þyngri; þá varð hann að handstyrkja sig niður og láta fætuna hafa stuðning af brjóstum manna taka húfunna með tönnunum og handstyrkja sig sömu leið til baka — upp úr strokknum — og þótti slíkt vel gert, enda léku það fáir. Ekki máttu menn þeir er strokkinn mynduðu á neinn hátt torvela honum framkvæmd ætlunarverksins.

Hvernig á því stóð, að vorvertið lagðist niður í Skeri, hefi eg ekki getað fundið, en líklegt

þykir mér, að það hafi orðið í kringum eða eftir aldamótin 1800, þegar Hergilsey byggðist frá Flatey, og skifti fóru fram á úteyjum og skerjum milli Hergilseyjar og Flateyjar. Í skiftum þeim hlaut Flatey Oddbjarnarsker, en síðan makaskiftu eigendur Skerinu móti Stykkiseyjum, og hafa þau skifti haldist síðan. Eða þá að fiskur hefir lagst frá á árabili. Þá mun selveiði engin hafa verið í Skeri, af stygðinni af mannanginum, og varla varp mikið heldur, en hvorttveggja jókst þegar umferð minkaði, og nú á þessum tímum er mikið æðarvarp í Skeri og írekstrar-selveiði mikil, ef vel er að dugað. — Nú á tímum er öllum róðrum hætt í Skeri, bæði haust og vor, og veldur miklu um, að nú er fiskur ár hvert farinn að ganga inn að Flatey, og eins eða öllu fremur að nú er hver kæna að heita má með vél, og því hægra að sækja út, ef með þarf. Hin góðu flyðrumið í kringum Skerið eru þegar eyðilögð af ágangi togara og annara veiðiræningja, en dísir og dverggar og aðrir hólbúar drúpa nú í djúpri sorg yfir velli þeim, er áður dundi af gjallandi gleðiópum og magnþrungnum hlátri fjörmikillar og heilbrigðrar æsku, en vargar og veiðibjöllur hundruðum saman kveða sorgaróð sinn á mánaþjörtum haustnóttum eða vorþjörtum síðkvöldum um horfna dýrð og forna frægð.

- ég drap mann.

Þegar eg var að fara heim hérna um kvöldið og fór fyrir gamla hornið, þá blinduðu mig alt í einu bilaljós.

Hægra megin á veginum gekk málari til vinnu sinnar. Hann átti næturvakt. Hann átt-aði sig ekki á þessu og beygði vitlaust við.

Þegar billinn rakst á hann, hrökk eg til í sætinu.

Málaraskrokkurinn rann til eftir götunni um fimtíu fet. Svo fór hann á grúfu og lá kyr. — Matarkassinn hans rann svolítið lengra eftir götunni. Svo var það búið.

Þegar við komum að honum, sáum við að það þurfti ekki að flýta sér að ná í lækni. Málarinn var dáinn.

Svo fór eg í löng og þreytandi réttarhöld. Það var sannað og því slegið föstu, að skeð hafði slys, sem ekki hafði verið hægt að afstýra. — Eg var frjáls maður. Eg get sofið út á sunnudagsmorgnum. Eg get geispað og teygst mig. Eg get borðað, þegar eg er svangur og drukkið vatn þegar mig þyrstir. Eg get fundið hlýjan vindinn leika um líkama minn. Eg get lifað og elskað.

En eg get ekki gleymt því, að mín vegna sér ekki einn maður sólina aftur. Hann finnur ekki vöðva sína hreyfa þunga vagninn. Hann getur ekki skilið og

fundið hvað gaman er að vera til. Hann getur ekki litið út um verksmiðjugluggann og horft á tungsljósið. Hann getur ekki tekið upp matarkassann sinn og borðað, þegar hann svengir.

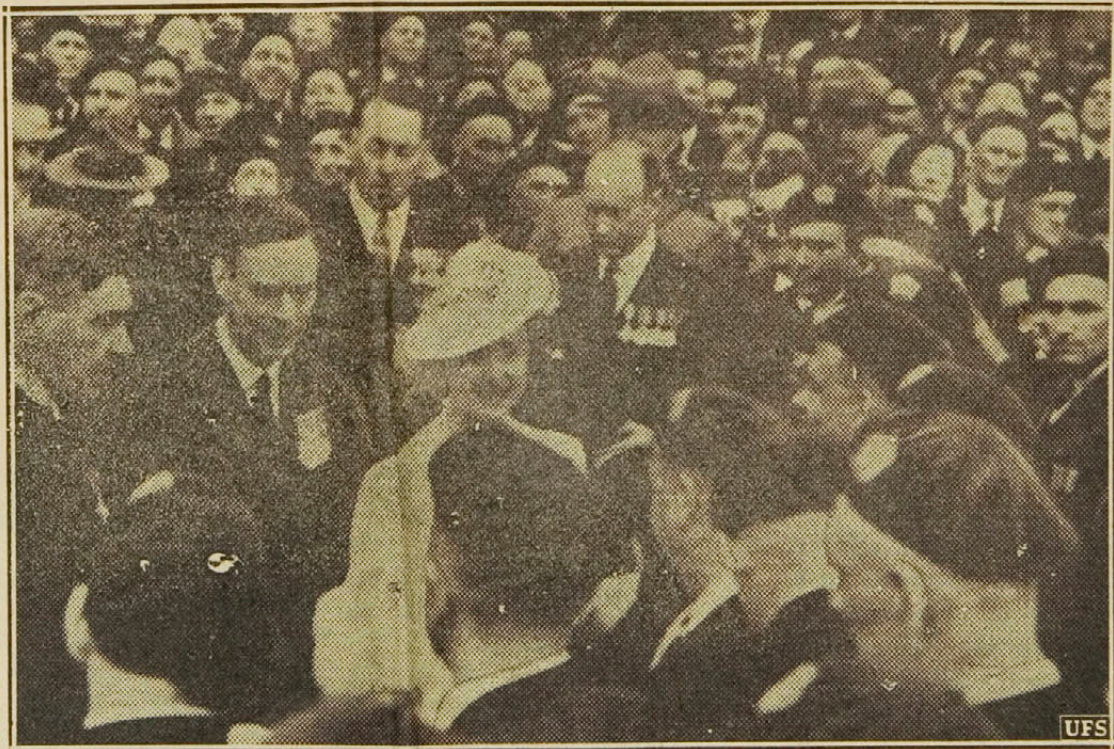
Mín vegna er til móðir, sem aldrei heyrir vel þekta fótatak-ið, þegar verki dagsins er lokið, og hún verður að skýra fyrir börnunum einum hluti, sem sárt er að skýra og skilja.

Eg veit, að þetta er ekki mér að kenna, — þannig hljóðaði dómurinn, — en eg get ekki hætt að hugsa um hvernig alt hefði verið, ef eg hefði farið svo litið fyr af stað, eða ekið svo litið hægara — eða harðara — eða eg hefði verið svolítið klárari á þessu augnabliki, eða bremsurnar betri, eða eg hefði getað gert mér í hugarlund alt sem ske kynni á horninu.

Það eru tvö ár síðan þetta skeði, en atburðurinn fer ekki úr huga mér. Ekkert getur fengið mig til að gleyma, að eg get gengið eftir götunni, en annar maður getur það ekki — mín vegna — hann er dáinn.

Eg get ekki gleymt því, að ýms atvik, sem hefðu getað verið alt öðru vísi, urðu þess valandi, að eg drap mann.

— Þýtt. —

„ÁRÁS“ Á KONUNGSHJÓNIN BRESKU.

Kanadískir uppgjafahermenn voru svo áfjáðir í að heilsa upp á konungshjónin bresku í Ottawa, að þeir ruddust gegn um lögregluvörðinn og umkringdu konungshjónin, tóku í hendina á drottningunni og klöppuðu á herðar kónginum. Létu þau sér vel líka, en slíkur taugaóstyrkur greip vesalings embættismennina í Ottawa, að það lá við að liði yfir suma þeirra.

ANDRÉ MAUROIS:

HJÓNABANDIÐ

„Það er verst,“ segir Byron „að maður getur hvorki lifað með kvenfólki né án þess“. Og með þessari setningu kollvarpar hann grundvallaratriði hjónabandsins. En gæti karlmaðurinn nú á annað borð ekki lifað án kvenna, á hvaða hátt getur hann þá best komist af við þær?

Í einkvæni, ef til vill?

Í tvö þúsund ár hafa menn skrifað um hjónabönd, og fært rök bæði með og á móti þeim.

Höfuðrök hjónabandsandstæðinganna eru fyrst og fremst þau, að hjónabandið sé helsi, sem stríði gegn eðli og lögmálum náttúrunnar sjálftrar. Í öðru lagi ræni það manninn — sem og konuna, öllum möguleikum rómantískrar framtíðar.

Allur heimurinn er sáttur um það, að ástin sé, ekki síður en hungur eða þorsti, náttúruhvöt. Hinsvegar er varanleiki ástarinnar ekki náttúruhvöt. Tilhugsunin um ævarandi helsi um óslitandi samvistir með einhverri manneskju — hversu heillandi sem hún annars kann að vera — hlýtur að vera hræðileg fyrir þá sem vita sig fjöllynda, og sem eiga það á hættu, að falla í freistni.

Margir atorkumenn hafa full-yrt, að hugrekki og andlegir hæfileikar manns biði tjón af hjónabandi. Einu sinni sagði mér piparsveinn einn, að atorku sína og mátt sinn hefði hann öðlast vegna þess að hann stóð einn í lífinu. „Þegar einhver félagi minna kemur heim til sín á kvöldin,“ sagði hann, „þá hvíslar hin metnaðarþyrsta eða smáborgaralega eiginkona í eyru honum: „Nú hefurðu í eitt skifti ennþá látið snuða þig. Félagi þinn er búinn að fá stöðu í stjórnarráðinu, á meðan þú situr við þitt gamla starf, og hækkar ekki í tigninni“, eða hún skýrir með kvenlegri nákvæmni frá öllum slúðursögnum, sem sagðar eru um hann í samkvæmum og kaffiboðum. Árangurinn verður: Hann fær enga hvíld — fær ekkert næði. En eg er einn. Eg get lesið — eg get hugsað — get gleymt“

Gefur ekki sjálf kápólska kirkjan kosti einlifsins til kynna, um leið og hún bannar prestum sínum að kvongast? Hefir maður ekki lesið það hundrað sinnum, að það hlægi-

legasta sem til er í heimi er kvæntur heimspekingur? Hvers vegna? Vegna þess, að því sem sagt er, að kvænti heimspekingurinn hefir ekki tíma til að helga sig heimspeki sinni, heldur á hann í eilífu þrasi og stappi við konuna sína, sem hugsar um ekkert nema um búið og börnin, um mat og aðra algengustu hluti hins daglega lífs.

Hjónabandsandstæðingar segja, að hjónalífið verði alltaf að miðast við lakari einstaklinginn, því það sé siðferðileg skylda þess sem vitrari er, að láta undan.

Þetta eru nokkur andstæð rök hjónabandsins, sem ekki eru veigalítil. En rök þau, sem mæla með hjónabandinu, hljóta þó að vera enn sterkari, þar sem hjónabandið hefir öld eftir öld staðið af sér allar byltingar, hvort heldur þær hafa verið trúlegs eða stjórnmálalegs eðlis. Það er athyglisvert, að Shelley, þessi huglægi andstæðingur hjónabandsins, kvæntist tvisvar, og að lönd eins og Tyrkland sem höfðu fjölkvæni til þessa, breyta til og taka upp einkvæni. Við skulum þess vegna gera tilraun til að ihuga hvað það sé, sem veldur mætti hjónabandsins og tryggir fastheldni þess. Eg kem auga á tvenn rök sem mæla með því: Önnur koma fjöldanum við, hin einstaklingnum.

Við skulum í stuttu máli athuga, hvers vegna hjónabandið er nauðsynlegt viðhaldi þjóðfé-

lagsins. Auguste Comte getur leiðbeint okkur í því efni. Sjálfhjargarhvötin gerir hvern einstakling eigingjarnan. Það er að eins tvær aðrar náttúruhvötir, sem geta orðið nógu sterkar til að halda eigingirninni í skefjum og gera manninn að þjóðfélagslegri veru eða frumu. Í allri mannkynssögunni sjáum við, að mennirnir hafa getað bygt skipulag þjóðfélagsins á tveimur náttúruhvötum, sem hvor fyrir sig var jafn sterk og sjálfhjargarviðleitnin — en það eru kynhvötin og móðurhvötin, eða móðurástin.

Það er nauðsynlegt, að hvert einstakt þjóðfélag sé bygt af öðrum smærri heildum, þar sem mannkærleikinn er auðveldur vegna kynhvatarinnar eða móðurástarinnar sem eru upptök hans eða orsök. Orsakatengslin milli sjálfsselskunnar og mannkærleikans, sem eru nauðsynleg grundvallaratriði í hverju þjóðskipulagi, er ekki hægt að framkvæma þau, vegna þess, að hinn elskaði verður ávalt einhver hluti af þeim sem elskar. Að elska og að hjálpa þeim sem maður elskar, er í rauninni ekkert annað en fullnægning sjálfsselskunnar eða eigingirninnar.

En hvernig er þá hægt, að byggja varanlega þjóðfélagslega eind á ástinni — þessari hverfulu tilfinningu, sem þekkir engin lög og engar reglur? Ástin getur komið okkur til þess, að lifa nokkura daga með þeim manni eða þeirri konu, sem við höfum valið okkur. En mun þetta samlif ekki sundrast og hverfa, ásamt ástinni, vegna dutlunganna, sem okkur eru meðskapadír?

Út frá þessu verðum við að

ganga, þegar við leitum að lausn gátunnar: Hjónabandið er tilhögun sem á rót sína að rekja til náttúruhvatar. Og strax í hinum frumstæðustu þjóðfélögum kom mönnum það snjallræði í hug, að heimta bindandi loforð eða eið af einstaklingnum á því augnabliki, sem kynhvötin gerði þeim auðvelt að gefa þetta loforð. Þannig er hjónabandið tilkomið, og fyrsta sönnunin fyrir gildi þess er sú, að ekkert heldur öflum lífsins, þeim sem skipulagning hverrar þjóðar grundvallast á, eins vel saman og þessi eiður, þetta loforð sem kynhvötin rekur mann til að gefa, og sem myndar hjónabandið — frumeind þjóðskipulagsins.

En væru félagslegar ástæður einu rökin fyrir gildi hjónabandsins? Þá yrði hjónabandið að fótakefli sem þjóðfélagið setti fyrir hvern einstakan. En þannig vikur þessu ekki við, því það eru einnig aðrar ástæður fyrir hendi og önnur rök sem mæla með hjónabandinu — og þau koma einstaklingunum við.

Don Juan myndi segja: Hið skemtilega í lífinu eru möguleikarnir fyrir æfintýralegrri framtíð, fyrir eilífum breytingum og endurvakning ástriðna. Þess vegna megi maðurinn ekki hefta sig í fjötra með því að kvænast.

En sést það í nokkuru, að þeir sem velja sér hina frjálsu lifnaðarháttu, séu á nokkurn hátt frjálsari eða hamingjusamari en annað fólk?

Þau viðfangsefni, sem gera hjónabandð örðugt, mæta einnig frjálshyggjumanninum eða konunni í ástamálum í hvert skifti sem þau komast í nýtt ástasamband. Og þessi viðfangs-

FYRIR KEISARAFRÚNA.

Félög þjóðernissinnaðra kvenna í Japan eru mjög fjölmenn. Í Tokio eru 5000 konur í félaginu þar. Hér sést fylking þjóðernissinnaðra kvenna þar í borg í Hibiya-skemtigarði, en þar tóku þær þátt í hátíðahöldum á afmælisdegi drottningarinnar.

efni eru þeim jafnvel örðugri úrlausnar en í hjónabandinu, vegna þess, að báðir aðilar hins frjálsa ástasambands vita, að það leysist fyrir eða síðar upp og þar af leiðandi reynir hvorugur þeirra, að leysa viðfangsefnið til hlýtar.

Hin „frjálsa“ ást er ekki frjáls. Hún er það enn síður vegna þess, að hún finnur hvorki stuðning þjóðfélagsins né almenningsálitsins. Það þarf ekki annað en minnst þess lífs, sem Liszt og Madame d'Agoult lifðu, eða lesa lýsinguna á flótta þeirra Önnu og Wronsky's í „Anna Karenina“ eftir Tolstoj. Wronsky finst sjálfum hann vera fjöttraður sterkari hlekkjum heldur en venja er til um unga menn, sem þó eru kvæntir. Þetta er vegna þess, að konan óttast svo um, að hún missi af honum. Orð, gerðir eða hreyfingar, sem eru þýðingarlausa og hafa ekkert að segja hjá giftu fólki, vekja ótta og skelfingu hjá tveimur manneskjum, sem ekkert tilkall eiga hvort til annars, af því að hin hraðilega spurning vaknar ávalt í brjóstum þess: Er það búð?

Brieux hefir í „Les Hanne-ton“ sýnt mjög vel fram á, að ólöghelgað ástasamband er miklu meiri efnisískum bundið og hættulegra viðfangsefni en hið löghelga hjónaband. Líf Turgenjew's hjá Viardot-fjölskyldunni er ágætt dæmi um þetta. Og enda þótt hjónabandið sé jafn hverfult og brothætt, sem það oft og einatt er í Ameríku, þá biður hjónanna þó sú hjargfasta staðreynd, að í gegn um hjónabandið hafa þau öðlast annan sess í þjóðfélaginu, og þar sem þau eru trygð gegn hinum hættulegustu mistökum og heimskupörum.

Við skulum nú athuga nánar þá mótbáru, að hið æðra andlega líf sé óhugsandi í hjónabandinu. Maður verður að viðurkenna, að í fjölda hjónabanda er hvorki andlegt né sálrænt samband fyrir hendi, og jafnframt, að það sé býsna sjaldgæft, sem hjónaband auðgar sálfargáfur einstaklinganna. En við skulum þrátt fyrir alt ganga út frá, að einstaklingarnir hafi hina fullkomnustu möguleika til góðs og gófugs samlífs í hjónabandinu. Í upphafi hvers ástasambands milli karls og konu, gefur hin gagnkvæma ástapörf þeim aukinn skilning og aukna virðingu hvort fyrir öðru. En einstaklingar, sem taka saman án þess að njóta

„LÖG OG RÉTTUR.“

Þessir menn eru í falangistasveitum Franco, og hafa þeir það hlutverk, að gæta laganna í spænskum borgum, en það mun vera allerfitt verk, á æsingatímum þeim, sem nú eru þar í landi. Það er nefnilega fjarri því, að alt sé kyrt og rólegt á Spáni, þótt Franco hafi sigrað. Nú er verið að hreinsa til og koma á fasistiskum lögum og rétti. Fjöldi manna er í fangabúðum og mörg hundruð manna hafa verið teknir af lífi. Eru það aðallega menn, sem staðið hafa framarlega í baráttu gegn Franco, eða hafa sekir fundist um einhverja glæpi.

stuðnings einhvers skipulags, eiga það hinsvegar altaf á hættu, að samkomulagið fari út um þúfur, þegar við fyrstu mistök. „Hjónabandið er eina bandið, sem herðist því lengra sem líður.“ Og um hina vitsmunalegu þróun má segja, að hinn kvænti maður, (sem er hamingjusamur í hjónabandi), hefir oft og einatt réttari og skynsamlegri skoðun á lífinu og viðfangsefnum þess, heldur en piparsveinninn, og það stafar af því, að hann þekkir eina konu venjulega mjög vel — konu, sem verður honum lykill að almennu sálarlífi kvenna.

Vel að merkja: Finnum við nokkura aðra lausn en hjónabandið?

Í mörgum ástasamböndum?

Þau verða sjaldan til hamingju, og á þróskuldi ellinnar á maður engan ástrikan förunaut, auk þess sem örðugt er, að ala börn sín upp í hamingju og lífsgleði.

Í fjölkvæni?

Sú menning, sem sprottið hefir í skjóli fjölkvænisins, hefir aldrei staðið menning einkvænisins á sporði.

Í ótakmörkuðu frelsi?

Eg hef í nokkur undanfarin ár veitt þróun rússneskra síða mikla athygli. Í byrjun byltingarinnar vildu bæði menn og konur afnema hjónabandið, eða a.m.k. losa svo mikið um það, að lítið yrði eftir nema nafnið eitt. En nú virðist, og einkum undir forustu kvenna, sem hið langvinna hjónaband ætli aftur

að komast til vegs í rússnesku þjóðlífi.

Hvaða úrræði eru til fleiri?

Breytt skipulag hjónabandsins?

Lindsay, hinn frægi ameríski dómari, uppgötvaði eitthvað, sem hann nefndi vináttuhjónaband. Hann stakk upp á, að samband milli karls og konu skyldi viðurkennt, en fæðing fyrsta barnsins helgaði þetta samband, og það væri hið raunverulega hjónaband. En það er ávalt vitlaust, að halda að hægt sé að byggja hjónabandið alment á vitsmunagrundvelli. Þrátt fyrir galla á fyrirkomulagi einkvænisins, svo sem ótrygð í hjónabandi, eða löggjöf, sem auðveldar hjónaskilnað, er það þó engum vafa undirorpið, að einkvænið er fyrir vestræna menning sú lausn viðfangsefnisins, sem langsamlega flestir munu setta sig við — og minsta galla hefir.

Hvernig á þá að stofna til hjónabands?

Balzac og margir aðrir fullyrða, að ef heilbrigðar, vel gefnar og lífsglaðar manneskjur úr sömu stéttum þjóðfélagsins taki saman, muni ástin koma af sjálfu sér, svo framarlega sem báðir aðilar eru ungir. Þetta er raunsæ en ekki rómantísk skoðun á hjónabandinu.

Shelley kvæntist upphaflega af ást. Honum fanst unga stúlkan sín yndisleg. Tilfinningin um það, að hún verðskuldaði meðaumkun hans og þyrfti á vernd hans að halda, gerði hana enn

yndislegri. En tilhneigingar hennar og smekkur beindist inn á aðrar og honum fjarskyldar brautir. Það sem síðar skeði er almenningi kunnugt. Hann yfirgaf hana í ofsa og hún fyrirfór sér. Aftur á móti kvæntist Disraeli konu, sem var eldri en hann sjálfur, og hann kvæntist ekki af ást, heldur af skynsamlegum ástæðum. En hjónabandið varð eitthvert hið hamingjusamasta, sem sögur fara af, og í hárrí elli er ástin milli þessara tveggja gamalmenna orðin svo djúp og viðkvæm, að hún verkar ekki að eins hrifandi, heldur jafnvel skoplega.

Verður þá að fordæma ástargiftingu af þessum ástæðum?

Enganveginn. Að vísu útheimtir vel hepnad hjónaband allmikið meir en gagnkvæma ástarhvöt, en hinu verður ekki neitað, að tvær manneskjur, sem þrá hvor aðra í upphafi, hafa undir flestum kringumstæðum meiri möguleika til að skapa sér gleðiríkt og hamingjusamt líf, heldur en þær, sem ekki unnast.

Hið óákveðna hugtak: aðdráttur, gefur öllum einhvern vott af von. Fegurð er afstætt hugtak. Hún er falin í sjón eða tilfinning hvers einstaks áhorfanda. Sá maður, sem er álitinn vera glæsilegur eða fallegur af einum, getur þótt ljótur í annars augum. Gáfur og glæsileg framkoma geta gert konu yndislega, þótt hún sé ófrið eða með óreglulega andlitsdrætti. Og loks fegrar sönn ást, skyndi-

lega og á undraverðan hátt þær manneskjur, sem elska og eru elskaðar. — Sá eiginmaður hefir ástæðu til að skammast sín til muna, sem lætur konuna sína ekki líta betur út eftir nokkurra ára hjónaband, heldur en þegar þau giftust.

En gagnkvæmur aðdráttur — jafnvel þótt hann sé bæði andlegs sem líkamlegs eðlis, nægir ekki til að gera hjónaband hamingjusamt. Báðir hjónabandsaðilarnir verða að gefa sjálfum sér þetta loforð: Eg hef valið mitt hlutskifti og eg bind mig æfilangt. Frá þessari stundu er tilgangur lífs míns ekki fallinn í því, að leita þess sem mig langar í, heldur í því, að geðjast þeim, sem eg hefi valið mér fyrir förunaut.

Þessi ákvörðun er undirstaða hjónabandsins, sama hvort stofnað er til þess af ást eða skynsemi. Það skiftir í sjálfa sér ekki svo miklu. En hjónaband, sem grundvallast á ást, gefur þó ef til vill mesta möguleika til hamingjusamlegs lífs, ef stofnað er til þess með þeim fasta ásetningi, að gera það órjúfanlegt.

Eru þá mörg hjón hamingjusöm?

Tvímælaust. En þau eru hamingjusöm vegna þess, að þau láta ekki rekast áfram í blindni, heldur óska hamingjunnar og stofna til hennar.

Hvernig er hægt að stofna til hamingju?

Ef að eg ætti að gefa ákveðið svar, myndi eg segja: Hjónabandið er þrotlaust verkefni, en ekki neitt, sem er þegar fullgert eða um garð gengið.

Andleg afstaða þeirra, er gifta sig, á að vera sú sama til lífsins og afstaða listamannsins, sem er að byrja á nýju listaverki.

Sá maður, eða sú kona, sem giftir sig, á að hugsa sem svo: Núna ætla eg ekki að skrifa, heldur að lifa nýja skáldsögu. Eg veit, að eg verð að taka lyndiseinkunn og framkomu okkar beggja eins og þær eru fyrir hendi, en eg vil, að verkefni mitt takist, og það skal hepnast. Sé þessi vilji ekki fyrir hendi í upphafi hjónabandsins, þá er uppistaða þess ekki rétt.

Ef að maður eða kona kæmu til mín og segðu: „Eg ætla að gifta mig, mig langar til að reyna það. Ef illa fer, verður maður að sætta sig við það, eða skilja að öðrum kosti“, þá myndi eg gera mitt ítrasta til að koma í veg fyrir það hjónaband. Það væri ekkert hjóna-

band. — Að visu, þrátt fyrir góðan vilja, aðgætni og hrifni, getur enginn maður verið öruggur um, að verkefni hans hepnist. En alt það, sem byrjað er á án trúar, án festu og óbifandi viljaorku, má ganga út frá sem mishepnun.

Það er ekki nóg með það, að hjónabandið sé verkefni, heldur er það óþrjótandi verkefni, sem ávalt er nýtt. Aldrei — nema ef vera skyldi í hárrí elli — mega hjón setjast í helgan stein og hugsa sem svo: Við höfum unnið leikinn, nú getum við hvílt okkur.

Leikurinn vinst aldrei. Tilviljanirnar í lífinu gera sérhverja breytingu hugsanlega. Hversu mörg hjónabönd, sem virtust vera stofnuð á varanlegum grundvelli og voru hamingjusöm, gengu ekki til grunna í hörmungum stríðsáranna? Og það þarf ekki annað en hugsa til þess, hve miklar hættur biða hjónabandsins á tímabili hins „hættulega aldurs“. Meira að segja hin bestu hjónabönd eru verkefni, sem daglega verður að leysa, þau eru hamingja, sem daglega verður að byggja upp að nýju.

Að vera hreinskilinn, en kurtéis, eru boðorð hjónabandsins. Í hamingjusömu hjónabandi verður hvor aðilinn fyrir sig að taka tillit til smekks og óska hins. Það væri barnaskapur, að

ætlast til þess, að tvær manneskjur hefðu sömu hugsanirnar, sömu dómgreindina og sömu óskirnar. Slikt er óhugsandi, og það er heldur ekki ákjósanlegt.

Þannig er hjónabandið langt frá því að vera það, sem rómantískir elskendur hafa hugsað sér það. Hjónabandið er tilhögun eða skipulag, sem byggist á náttúruhvöt. Ef það á að verða hamingjusamt, þarf annað og meira en ástriðufulla tilhneiging. Það þarf líka vilja, sjálfsafneitun og vit. Séu þessi skilyrði uppfyllt, þá getur myndast undravert og einstætt samband, sem í senn er ást og vinátta, líkamlegar ástriður og virðing, umburðarlyndi og aðdáun — dásamlegt, mannlegt og guðlegt samband — sönn ást.

Rjúpan hvíta.

Eg var á fjórða árinu og ætlaði fram í eldhús til mómmu. Gekk eg fram moldargöngin í Vatnshól, en fanst rétt að líta um leið fram í bæjardyrnar. Um leið heyrði eg þungt högg á bæjarburstinni, en hvítur fugl þeyttist að fótum mér inn úr dyrunum. Var þetta rjúpa, er flýði þannig úr helgreipum fálkans.

Eg mun hafa orðið hræddur því mamma kom strax fram til

mín. Leiddi hún mig inn og tók rjúpunu og bar hana inn í stafgólfi á milli baðstofunnar og setti hana á gólfið fyrir ofan kistu. Var látið bankabygg og mjólk hjá rjúpunni, en hún snerti ekki við neinu og lá sem dauð væri, að eins hreyfði augun, sem angist skein úr.

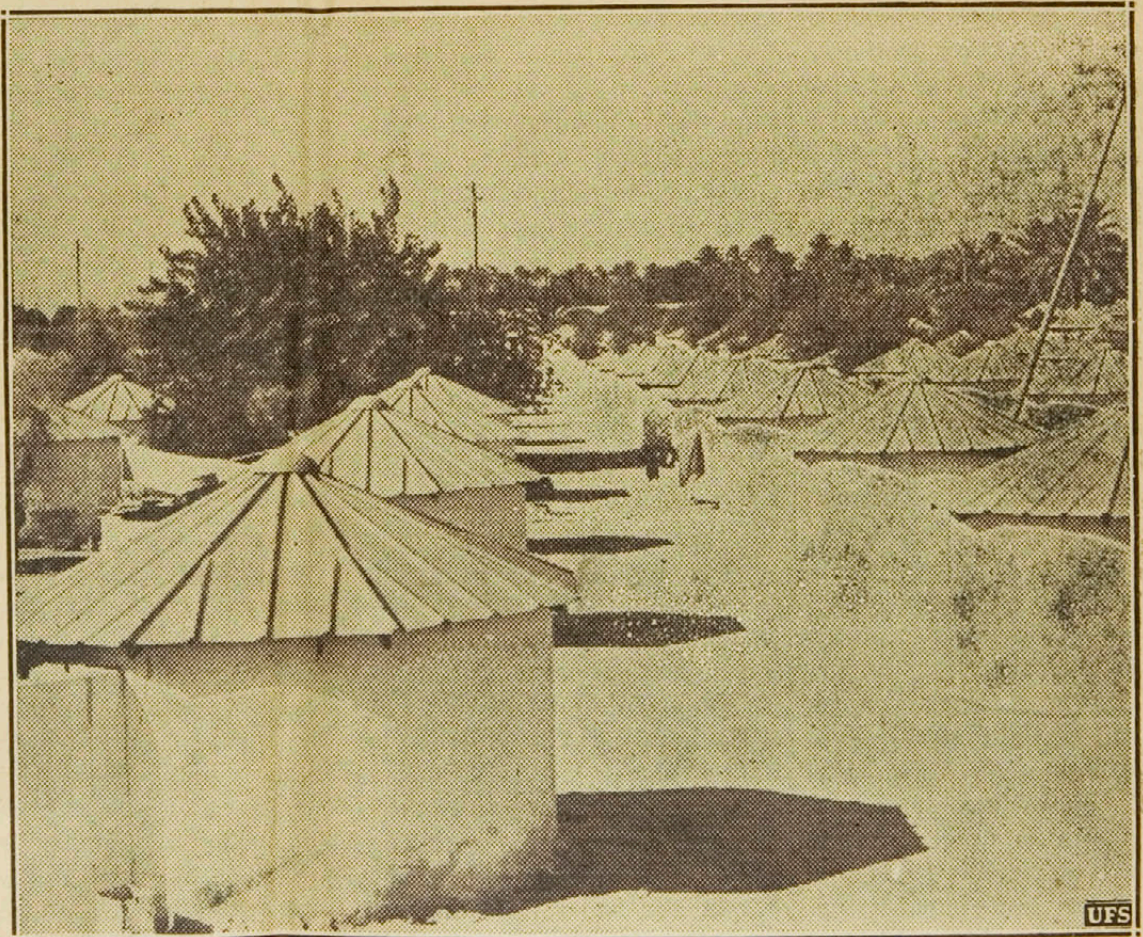
Fálkinn gólaði ámatlega, er hann misti af bráð sinni og hneit lengi hringa yfir bænum, en flaug að síðustu burt.

Er góð stund var liðin frá því fálkinn hvarf var rjúpan borin fram í bæjardyrnar og henni slept. Man eg enn hversu ótt hún bar vængina, auðsjáanlega frelsinu fegin.

Síðan hefi eg ekki svo séð fálka, að eg hafi ekki óskað að hann væri dauður. Og eg skil aldrei þá, sem vilja halda fram rétti ránfuglanna, hversu tignarlegir sem eru. Mér finnst ránfuglarnir alltaf sem grimdarfullir morðingjar, sem eigi að útrýma. Aðeins geyma hami þeirra á söfnum, eins og vaxmyndir af alræmdum glæpamönnum.

Við mennirnir viljum láta vernda okkur fyrir morðvörgum. Því skyldu þá ekki saklausir fuglar og dýr eiga sama rétt til verndar gegn grimdarfullum ófsækjendum.

Hannes Jónsson.

ARABA-HÚS Í LYBIU.

Fyrirmyndarþorp í Lybiu, sem Mussolini hefir látið reisa handa Aröbum. — Þorp þetta er nálægt Tripólís og er hið fyrsta af mörgum, sem reist verða.

FIMM LITLAR STÚLKUR

fóru í langferð til þess að heilsa upp á kóng og dróttningu og höfðu mikið gaman af, sem geta má nærri. Litlu stúlkurnar voru kanadisku fimmburarnir heimsfrægu, og var myndin hér að ofan tekin, er þær komu til Toronto. Það er læknir þeirra, dr. Dafoe, sem er með pípuhattinn. — Hjúkrunarkonurnar heita Molly O'Shaugnessy og er írsk, eins og nafnið bendir til, en hin hjúkrunarkonan er Louise Corriveau, frönsk-kanadísk.

„Amen á Hólum“

Í útgáfu Bókmentafélagsins af kvæðum Bjarna Thorarensens (1884) eru birtar allmargar „Aravisur“ og er síðasta ljóðlinan í sumum þeirra „Amen á Hólum“. Í athugasemdum aftan við kvæðin er stuttlega frá því skýrt, hvernig á orðum þessum standi. — En miklu nákvæmar er út í þetta og „Aravisur“ farið í „Síðara bindi“ af „Ljóðmælum“ Bjarna, er út komu 1935 (Hið íslenska Fræðafélag). Þar er það og tekið til nákvæmrar rannsóknar, hvort „Aravisur“ muni allar eftir Bjarna Thorarensen og komist að þeirri niðurstöðu, að svo muni ekki, heldur sé höf. að líkindum margir. Hér verður ekki nánara út í það farið, heldur einungis frá því sagt, hvernig þetta furðulega „Amen á Hólum“ muni undir komið. Ari sá, sem vísurnar eru við kendar, er Ari Sæmundsson, umboðsmaður (1797—1876) alkunnur maður á sinni tíð, einkennilegur um margt, greindur vel og hagorður. Ættaður var hann úr Lundarreykjadal, lærði prentið í Viðey, en fluttist síðan norður. Var um tíma skrifari hjá Bjarna á Möðruvöllum.

„Tilfni viðkvæðisins „Amen á Hólum“ er — eftir sögn A. Sæmundsens —, að þegar gamli sra Hallgrímur Thorlacius í Miklagarði lýsti til hjónabands með sra Jörgen Krøyer og dóttur sinni Ceciliu, sagði hann: „lýsist til heilags ektaskapar í fyrsta sinn með Jörgen Krøyer — ónei maður! sira Jörgen Jó-

hannssyni Krøyer og Ceciliu Hallgrímsdóttur — langt í frá! jómfrú Ceciliu Hallgrímsdóttur Thorlacius; þessar persónur etc. Amen á Hólum; þegar hann var búinn að segja „amen“ mundi hann það hann hafði gleymt að tiltaka heimili þeirra og sagði því „amen á Hólum“.

Sira Hallgrímur hefndi sín á Ara nokkuru síðar. Um það segir svo:

„Administrator Ari var viðstaddur og hélt þessu á loft (þ. e. að klerkur hefði sagt „Amen á Hólum“) og hentu skáld Eyfirðinga gaman að því og höfðu í ýmsum visum, einkum Aravisum. Thorlacius prestur frétti þetta, og svo að Ari hefði komið þessu á loft, og eitt sinn að brúðkaupi, sem Ari var viðstaddur, las prestur borðsálminn, en um leið og hann endaði hann snerist hann að Ara og mælti: „Amen í Miklagarði en ekki á Hólum, Mr. Ari!“ — Ari þekti skeytið, stóð undan borðum og hvarf brott úr veislunni; þar um kvað Bjarni:

Ari kom aldins til hara.

Ara með brullaups var skari.

Ari með víprurnar vara varirnar sparaði ei parið — þar heyrði amenað Ari,

Ari þá var svo sem barinn,

Ara varð ekkert til svara.

Ari þá bara var farinn!

Eg yrki fátt og legg það lágt,

hið litla, sem eg geri.

Það alt er smátt, en ekkert hátt, svo á því mikið beri.

Jón Sigurðsson.

Hitt og þetta

ÚR BRÉFI frá lítilli stúlku.

... Vertu svo æfinlega blessuð og sæl, elsku amma mín, og mundu nú eftir því, að vera góð og þæg stúlka við hana minni, meðan eg er í skólanum. Og mundu líka effir því, að vaða ekki í pollunum, en ef þú vöknar í fót, þá verðurðu að muna mig um, að standa ekki í bleytunni, heldur fara í þurra sokka, undir eins og þá kemur inn. Ef þú hlýðir þessu öllu saman, amma mín, þá ertu góða stúlkan. — Þín elskulega Bína.

EINFÆTINGUR.

Mörg voru kynja-dýrin, að því er menn ætluðu, meðan hjátrúin var sem mögnuðust. Alt var fult af furðulegustu verum og kvikindum. Hafðist dót þetta við í hólum og steinum, hömrum og giljum, vötnum og sjó. Eitt þessara furðulegu kvikinda var „einfætingurinn“. Hönum hefir verið lýst á þessa leið (en til munu fleiri lýsingar):

Einfætingar eru til hér á landi, en þó ekki all-víða. Þeir hafa einn fót eða hnall, sem þeir ganga á, nokkuð stóran. Hann er kringlóttur að neðan, með tám alt í kring. Þær eru frammjóar, segja flestir, er séð hafa. Einfætingar eru ekki miklir vexti og hefir mönnum sýnst, að þeir muni ekki gera betur en að ná góðum meðal-manni í öxl. — Fráir eru þeir

á fæti, greyin, þó að ekki sé nema ein löppin — hendast áfram röskar þrjár álnir í senn. Höfuðið sést mjög sjaldan greinilega og vita menn því ekki með fullri vissu, hvernig það muni að lögun. Það er ætíð sveipað einhverju, sem einna helst mætti líkja við „ský eða þoku“. Og ekki haggast höfuðslæðan, þó að þeir hlaupi móti ofsa-veðri. — Einfætingar búa einkum í giljum og gljúfrum.

VILJUGRI Í ÖÐRU LÍFI.

— Undarleg er hún þessi blessuð tilvera, það segi eg satt, sagði Anna gamla „skygna“ upp úr eins manns hljóði. Og líklega er það svo, að fólk sé léttara á sér og viljugra í öðru lífi, en það hefir verið hér í taradalnum. — Meðan Ólafur sálugi í Koti lifði og var á upp-réttum fótum, varð honum ekki mjakað úr sporunum fyrir eintómri leti. Hann er sá latasti maður, sem eg hefi þekt á minni lífsfæddri ævi, og hefi eg þó mörgum letingjum kynst um dagana. — En síðan hann dó, má heita að hann sé á endalausum þönum. Fari einhver þar í Koti út af heimilinu, er hann óðara rokinn af stað og hleypur alla af sér! Og það segi eg ykkur, hvort sem þið trúið því eða ekki, að komi mun hingað einhver þaðan úr Koti, áður en kvöldið er á enda, því að upp á pallinn kom Ólafur sálugi rétt áðan — svona líka hress og borubrattur!

Það fylgir sögunni, að Jón bóndi í Koti hafi komið um kvöldið. Hafði verið að spyrja um kindur, sem hann vantaði.

Þorði ekki að vona.

Þau höfðu verið á ferðs, lagi hjónin, og hálfgerður þyrkingur í báðum, svo sem venjan var til. Konan var orðin nokkuð gildvaxin og ólík því, sem verið hafði. Og aldurinn færðist yfir og gerði kvöldsett í ríki ástanna.

Einn daginn skoðuðu þau vopnasmíðju. Þar voru fal þyssur miklar. Þótti frúnni það nýstárleg sjón og fjasaði óslöpin öll. Hún vék sér fram fyrir hlaupið á einni og gægðist inn. Og að lokum hvarf höfuðið inn í hlaupið. —

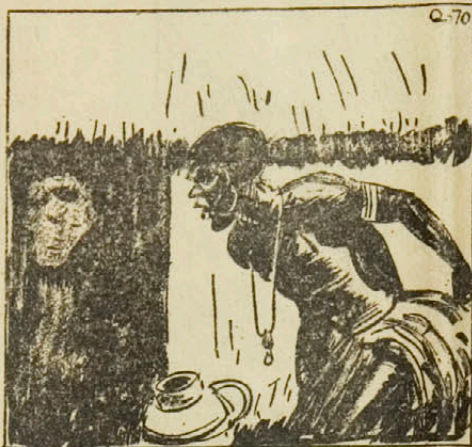
Eiginmaðurinn horfði á og mælti við þann, er sýndi þeim verksmíðjuna:

— Heyri þér mig um hálf orð — mundi nú vera nokkur von um ... eg meina — hún er væntanlega ekki hlaðin, fallbyssan sú arna!

Tarzan-tvíburarnir Nr. 24

Dvergurinn Ukundo lagði við blustirnar. Honum fanst hljóðið einkennilegt. „Djöfull — eða maður“, sagði hann. Alt í einu heyrði hann blísturshljóð inni í skugganum. „Hver ert þú?“ spurði Nonni. „Eg er Paabu“, var hvíslað í móti. Blökkudrengurinn læddist að kofanum.

„Þú bjargaðir lífi mínu“, sagði hann, „og því kem eg til að aðvara þig. Intamo setti eitru í matinn. Eg segi þér þetta svo að þú getir lifað lengur og galdrað. Eftir tvo, þrjá daga drepa þeir þig. Í kvöld taka þeir Bulala og eta hann, þegar tunglið kemur upp. Það er allt og sumt. Eg fer“.

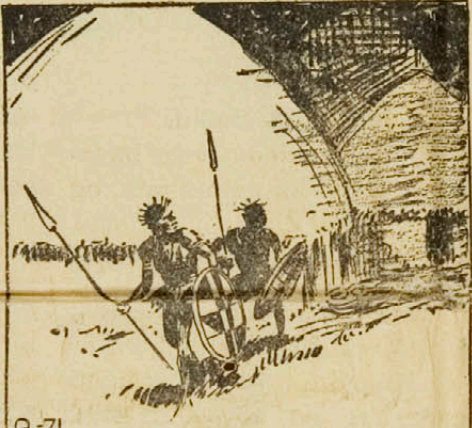
„Biddu! Ef þeir eitru matinn geta þeir ekki etið okkur nema drepast sjálfir“, sagði Kalli með sinni vanalegu rökvisi. „Skiftir engu“, sagði Paabu. „Intamo vill sjá alla drepast í veislunni. Þá tekur hann allt, sem þeir eiga, og verður ríkur. Galdramaðurinn er mesti þrjótur“.

Nonni hlýddi ekki á með áhuga. Hann var að hugsa nýtt ráð. — „Paabu“, hvíslaði hann, „geturðu fært okkur vopn, boga, örvar, langhnífa?“ Hann beið eftir svariinu með öndina í hálsinum. Alt var undir þessu komið. „Nei“, sagði Paabu, „get ekki komið með það“.

Þegar Nonni var að beita áhrifum sínum við Paabu komu ófrýnilegir Bagulla-hermenn og tóku Bulala til að slátra honum í matinn, sem neyta átti á hátíð mannættanna. Brottför hans kom drengjum mjög illa og þeim var sannast að segja farið að þykja vænt um góðlynið, stóra blökkupiltinn.

Þegar hann var leiddur á brott fóru varðmennirnir við kofann á eftir honum. Þeir vildu ekki verða af skemtuninni og óttuðust ekki, að fangarnir þeir, sem eftir voru, myndi sleppa. Þorps-lingirðinginn var nægileg vörn — og þar fyrir handan var frumskógurinn hræðilegi — og nótt fyrir höndum.

Nonni kallaði nú Paabu inn í kofann. „Sjáðu“, sagði hann og dró hnifinn úr mittisskýlu sinni. Paabu hrökk til baka, því að hann óttaðist galdrabrögð Nonna. „Eg skal gefa þér hnifinn“, sagði Nonni, „og þú verður galdramaður“.

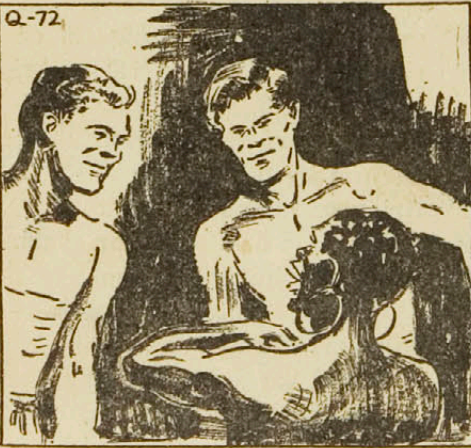
Paabu hallaði sér fram ákafur. „En fyrst verðurðu að koma með vopnin“, sagði Nonni. Eftir stutta þögn sagði Paabu: „Eg sækir“. „Vel mælt“, sagði Nonni. — En enginn skyldi sigri hrósa of snemma. Hann var á hættulegum slóðum.

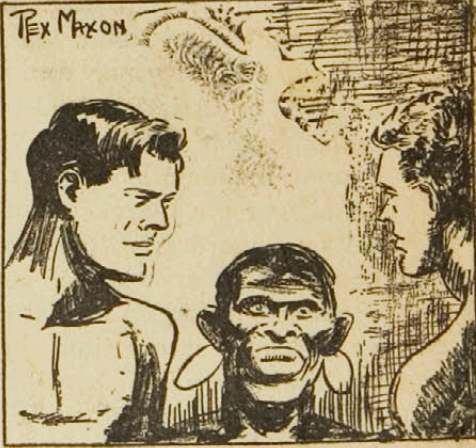
Akveðinn byrjaði Nonni nú framkvæmd annars liðs áforms síns. „Ukundo“, sagði hann stuttlega við dverginn. „Við verðum að flýja í kvöld — undir eins og Paabu kemur með vopnin“. Ukundo hristi höfuðið. „Get ekki flúið“, sagði hann.

„Við getum það“, sagði Nonni. „Þegar mannæturnar eru að skemta sér flýjum við og —“ — „Ekki hægt fara inn í frumskógin á kvöldin“, sagði dvergurinn. „Hann er fullur af djöflum.“ — „Nei, nei“, sagði Kalli, „djöflarnir flýja, þegar þeir sjá Nonna“.

„Eg er mikill galdramaður, Ukundo“, sagði Nonni. „En galdrar hvíta mannsins duga ekki til þess að vísa mér veginn um frumskógin. Ef þú kemur skal eg drepa alla djöfla frumskógarins með göldrum“. — Ukundo hugsaði málið og sagði loks: „Ukundo fer með þér, herra“.

En þegar svo var komið vaknaði spurningin um hvernig komist yrði út úr þorpinu. „Kannske verðum við að berjast, Ukundo“, sagði Kalli. Ef við verðum að deyja, skulum við deyja með vopn í höndum“. — Með miklum hátíðleik sagði Nonni: „Þar talar þú eins og hinn hugrakki Tarzan“.

Félagsprentsmíðjan h.f.